Maria Pikkarainen, Sanna Kaari ja Mariia Fedulova

KADONNEEN MITALIN ARVOITUS

Tarina: Maria Pikkarainen
Tarinakirjan suunnittelu: Maria Pikkarainen ja Sanna Kaari
Kuvitus: Mariia Fedulova
Taitto: Jenni Kuokka
Kielentarkistus: Sini Aromaa
Julkaisu: Lukutaito-ohjelma

Materiaalien kustannussopimuksen mukaisesti Opetushallituksella on yksinomaiset käyttöoikeudet materiaaliin. Materiaaleja saa kuitenkin käyttää ja hyödyntää lukutaidon edistämiseen ja opetuksen tarpeisiin. Esimerkiksi kunta voi painattaa materiaalit omakustanteisesti sisältöjä muokkaamatta. Painettuja materiaaleja ei saa hyödyntää kaupallisesti tai myydä eteenpäin.

Kiitokset: Kaisa Mäkäräinen, Ilkka Alanko, Kaisa Happonen, Aatu Mustonen, Jere Penttilä sekä Opetushallitus ja Lukutaito-ohjelma. He toimivat esikuvina tarinan urheilijalle, kirjailijalle, kitaramiehelle, kaupunginjohtajalle ja koulutusjohtajalle. Heidän omat videohaastattelunsa löytyvät lisämateriaaleina.

J•ENSUU

KIEKU
J•ENSUU

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukutaito-ohjelma
Lukeva koulu

TERVEHDYS LUKIJOILLE JA OPETTAJILLE!

Tämä Tarinakirja ja siihen liittyvä Opettajan opas ovat syntyneet kahden Joensuun kaupungin kieli- ja kulttuuriopetukseen työvälineitä ja opetusta kehittäneen työntekijän, Maria Pikkaraisen ja Sanna Kaaren, pitkällisenä ideointina ja ponnistuksena. Yhteistyössä on ollut mukana Joensuun valmistavan opetuksen opettajia sekä materiaalin kuvittanut taiteilija Mariia Fedulova, joka muutti itse Suomeen toisesta maasta ja opetteli suomen kieltä samaan aikaan kuvitustehtävän alkamisen kanssa.

Tarinakirja ja Opettajan opas suunniteltiin osaksi laajempaa kokonaisuutta ja niin, että se etenee Joensuun valmistavan opetuksen vuosikellon mukaan. Materiaalia voi käyttää myös itsenäisesti sanaston kartuttamiseen tai luetun ymmärtämisen ja kielenkäyttötilanteiden harjoituttamiseen. Materiaalia on esitelty useissa Opetushallituksen koulutuksissa ja työpajoissa. Opetushallituksessa toimiva Lukutaito-ohjelma on huolehtinut materiaalin taitosta ja julkaisee tämän kokonaisuuden osana Lukeva koulu -toimintaa. Tavoitteena on tukea erityisesti monikielisten lasten lukutaidon opetusta ja lukemiseen innostamista kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivoihin perustuen.

Tarinan päähenkilönä on Ukrainasta Suomeen muuttanut Matviy, joka esittäytyy heti kirjan alussa. Tarinassa VALO-luokan oppilaat tutustuvat toisiinsa aloittaessaan uutta lukuvuotta. Pian he löytävät yhteisen aarteen, joka vie heidät jännittävään seikkailuun. Kirjan tarina sisältää valmistavan opetuksen sanaston lisäksi mm. sananlaskuja ja tutustuttaa lukijat keskeisimpiin kaupungin paikkoihin, kuten museoon, kirjastoon, torin ympäristöön ja urheilualueisiin. Jokaisessa kappaleessa on aukeamalla pieni kuvasanasto. Laajempi, tulostettava sanasto löytyy lisämateriaalina. Tekstiin on kursivoitu kaikki verbit, ja ne on myös poimittu aukeamalle omaan tietoruutuunsa.

Tarinakirja on tarkoituksellisesti sanastoltaan ja tekstiltään monipuolinen ja soveltuu siksi hyvin myös suomen opetukseen eri oppimäärää opiskeleville alakoululaisille. Tarinakirjan tekstit löytyvät myös useammille eri kielille käännettyinä ja myöhemmin myös eri kielillä kuunneltavina materiaaleina. Tarinakirjan jokaisessa kappaleessa keskitytään tiettyjen rakenteiden esittelemiseen osana tekstiä. Tarina etenee juonellisesti ja Joensuun vuosikellon sanaston mukaisesti.

Tarinan oheen tehty Opettajan opas sisältää ohjeet ja vinkit tarinan kappaleiden käsittelyyn. Jokaisesta kappaleesta on eritelty sisältöaines, kielioppiasia ja sanasto. Oppaassa on myös runsaasti vinkkejä sisältöjen toiminnalliseen opettamiseen. Opettajan materiaalista löytyy ideoita eriyttämiseen sekä kappalekohtaisia vinkkejä siihen, mitä kielioppiasiaa voi yhdistää kappaleiden eri tarinoiden käsittelyyn. Lisämateriaaleina löytyy tulostettavia tai yhdessä katsottavia kuvasivuja aihepiiriin liittyen.

Valoisia lukuhetkiä ja innostuksentäyteisiä kielenoppimishetkiä kirjan tarinan ja materiaalien parissa!

Joensuussa 18.11.2025
Maria & Sanna

HEI, SINÄ LUKIJANI!

Onpa hauskaa, että *olet* siinä. *Palan* halusta *kertoa* sinulle hiukan itsestäni… ”*Palan* halusta” siis *tarkoittaa*, että tuskin *maltan odottaa*…

Minä *olen* Matviy ja *tulin* Suomeen Ukrainasta. *Opiskelen* ensimmäistä kouluvuottani VALO-luokassa, jossa meitä *on* tosi montaa eri kieltä äidinkielenään *puhuvaa* lasta. Meillä *on* VALO-luokassa tosi mukavaa, sillä matematiikan ja suomen kielen lisäksi *tutustumme* myös uuteen kotikaupunkiimme ja *harrastamme* kaikkea mukavaa. Meidän koulumme rehtori *sanoi*, että VALO-luokka *onkin* kyllä yksi iso valopilkku, koska meitä *on* täällä niin monesta erilaisesta maasta ja me kaikki *olemme* koulussa iloisia ja innokkaita *oppimaan* kaikkea uutta!

Paras kaverini Tom *tykkää* kyllä eniten vain *pelata* jalkapalloa tai jääkiekkoa, Adriana *rakastaa* puhumista, piirtämistä, näyttelemistä ja tanssimista ja Zamzam *voisi laskea* matematiikan tehtäviä vaikka aamusta iltaan.

Tara taas *osaa puhua* jo viittä eri kieltä ja hän *rakastaa* lukemista. Meillä *on* siis monenlaista osaamista, vahvuuksia, kuten meille koulussa *opetettiin*. Siksipä meidän ryhmämme *onkin* aivan huippu, kun me *osaamme* niin monia erilaisia asioita.

Meille *sattui* myös tänä keväänä yksi tosi jännittävä juttu. Eräänä iltana *löysimme* urheilukentän läheltä vanhan mitalin ja sitten *päätimme lähteä selvittämään* sen mitalin alkuperää. *Etsimme* tietysti tietoa kirjastosta, museoista ja internetistä. Matkan varrella *saimme kuulla* myös teatterin kummituksesta, *harjoitella* satunäytelmää ja *nähdä* pääkaupungin nähtävyyksiä.

Tapasimme seikkailumme lomassa myös tosi kivan rullasuksilla hiihtävän, Kaisa Mäkäräisen, joka *onkin* oikeasti melkoisen tunnettu ampumahiihtäjä. Muusikko Ilkka Alanko *kertoi* meille musiikista ja kirjailija Kaisa Happonen lapsuutensa lempiharrastuksista. *Tapasimme* monia muitakin tosi kiinnostavia henkilöitä.

Tässä kirjassa Sinä *pääset* mukaan seikkailuumme ja *saat* myös *nähdä*, mitä kaikkea *olemme oppineet*. Opettajamme Jaakko *rakastaa* sananlaskuja, kuten myös ukrainalainen mummoni. Minusta suomalaiset sananlaskut *ovat* hurjan kiinnostavia, joten *kirjaan* niitä aina muistikirjaani. *Keräsin* niitä mukaan tähän tarinaankin. Jos *olet löytänyt* muita omaperäisiä sananlaskuja, *lähetäthän* niitä minulle. Yhteystietoni *löytyvät* kirjan lopusta.

Terveisin, Matviy

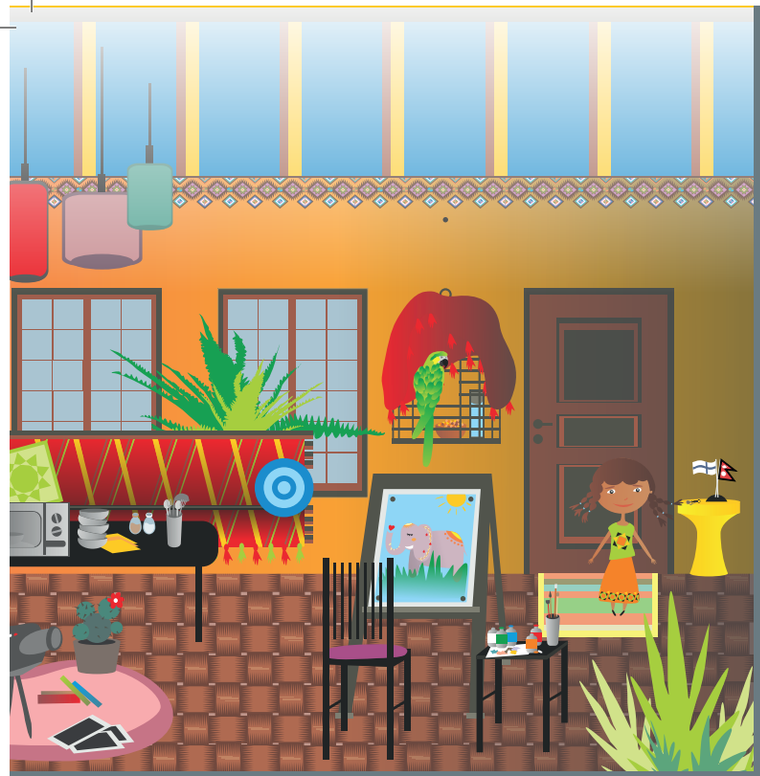
KURKKAA TÄÄLTÄ VIDEOITA SANONNOISTA JA NIIDEN SELITYKSISTÄ!

Minä tulin Suomeen Ukrainasta viime syksynä.
– Matviy
Olen kotoisin Japanista ja pidän laulamisesta.
– Umi
Olen kanadan-suomalainen ja rakastan urheilua.
– Tom
Minä muutin juuri Australiasta.
– Jason
Olen 10 vuotta vanha ja puhun portugalia. Kotimaani on Brasilia.
– Adriana
Hei, minä puhun viittä eri kieltä ja synnyin Nepalissa.
– Tara
Olen kotoisin Marokosta.
– Maissam
Minä asuin ennen Skotlannissa.
– Pat
Kotimaani on Syyria. Rakastan matematiikkaa ja tutkin tähtiä.
– Zamzam
30 °C
20 °C
10 °C
0
−10 °C
−20 °C
−30 °C
−40 °C

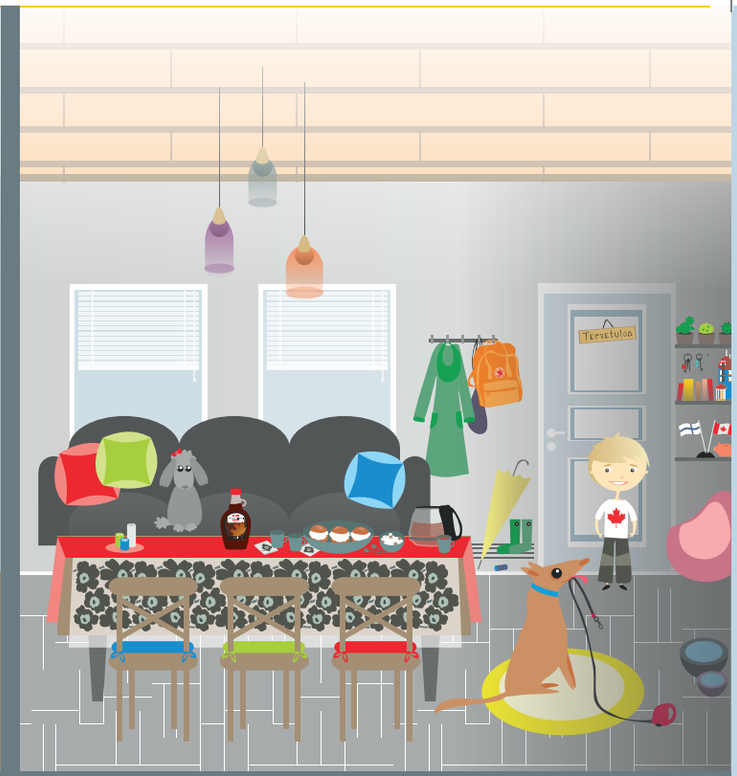
Matviy, Tom, Adriana, Tara, Zamzam, Maissam, Jason ja Pat *opiskelevat* suomea VALO-luokassa. Kaikki oppilaat *ovat tulleet* Suomeen jostakin toisesta maasta ja heidän koulukielensä *on* aiemmin *ollut* muu kuin suomi. VALO:n opettaja *oppii* tervehdyksiä monella eri kielellä. *Osaatko* sinä *tervehtiä* jollakin muulla kielellä kuin suomeksi?

puhua, syntyä, olla, rakastaa, tulla, asua, tutkia, opiskella, oppia, osata, muuttaa, tervehtiä

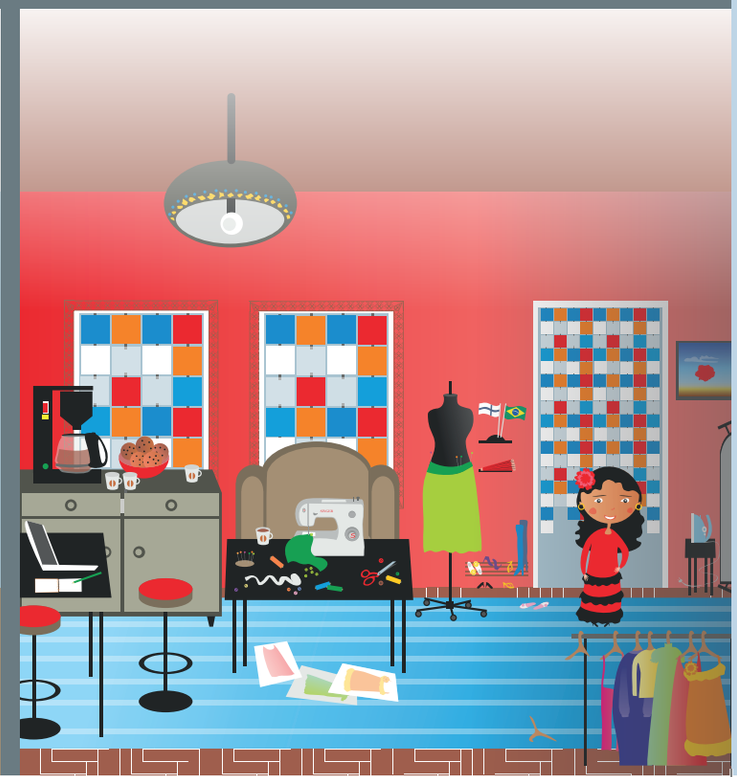

5
6
SHRESTHA
WILSON

2
3
ALI
SANTOS

SHRESTHA

Taran perheeseen *kuuluvat* äiti ja isä. Taralla *ei ole* sisaruksia. Perheessä *on* lemmikkinä Poirot-papukaija.

VALO-luokan oppilaista moni *asuu* samalla kadulla ja samassa kerrostalossa. Meidän rapussamme *asuvat* minun perheeni lisäksi Zamzamin, Tomin, Adrianan ja Taran perheet. *Kuljemme* yhdessä koulumatkat ja *teemme* asioita yhdessä myös vapaa-ajalla.

WILSON

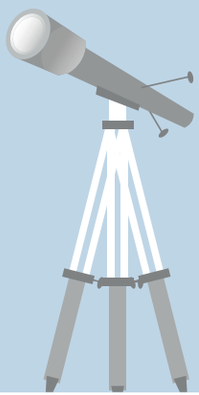
Tomin perhe *asuu* täällä ja hänen perheeseensä *kuuluvat* äiti, isä, yläkouluikäinen isosisko ja kaksi päiväkoti-ikäistä pikkuveljeä. Lisäksi perheessä *on* kaksi koiraa: toyvillakoira Lady sekä Espanjasta *tuotu* rescuekoira El Niño (Poika).

ALI

Zamzamin perheeseen *kuuluvat* äiti, isä, kaksi aikuista isoveljeä sekä yksi esikoulussa oleva pikkuveli ja yksi vauvasisko.

SANTOS

Adrianan perhe *asuu* täällä ja hänen perheessään *on* äidin lisäksi isoveli, joka *käy* jo lukiota.

asua, kuulua johonkin, tuoda, käydä, kulkea, tehdä

TUTUSTU JOENSUUN RAUTATIE-ASEMAAN!

Tänään *saapui* "Babusia", mummo. Opettaja *olisi* varmasti *sanonut*, että äidillä *oli* selvästi kevättä rinnassa – niin eloisalta hän *vaikutti*. Äidin posket *punoittivat* innosta, kun hän *alkoi selittää*:

– *Kuulkaas* lapsukaiset! Nyt *mennään* kahvilaan torille juhlapäivän kunniaksi. *Olette* varmaan *huomanneet*, että torille *on avattu* jo jäätelökioski.

Mummo *hymyili* kasvot loistaen ja *rutisteli* meitä siinä keskellä junalaituria. Meillä kaikilla *oli ollut* hirmuisen ikävä mummoa. Mummo *jatkoi* touhottamista:

– Voi ihmettä, Matviy, miten *oletkaan kasvanut* vuodessa. Sinähän *taidat olla* jo mummoa pitempi. Ja entäs te, minun pikkuiset kaksoseni.

– "Minä *olen* nälkäinen kuin susi", *vastasi* Kateryna.

– Sinä *olet* aina nälkäinen, jos tarjolla *on* jäätelöä, *nauroi* Khrystyna.

– Nyt eteenpäin, äiti *tokaisi*. Hän *oli* aina tehokas ja nopea.

– Mansikkavadelmapäärynäsuklaa, *julistivat* kaksoset yhteen ääneen.

– Miauuuuuuauuu, *moukaisi* mummon kissa Felix. Sillä *taisi* myös "maitohammasta jo *pakottaa*".

Juna *vihelsi* malttamattomana ja *jatkoi* matkaansa.

– *Luetaan* ja *blogataan*, *tuunataan* ja *kokataan*. Mummi *paistaa* piirakoita Papinkadulla, *lauloin* iloisena koulussa oppimaani laulua.

Sydämessäni *pomppi* ainakin sata ilopalloa ja samaan aikaan silmistäni *tirahti* kyynel. – Ilo ja suru *kulkevat* joskus käsikkäin, *oli* opettaja *todennut* meille tunnesanoja *opettaessaan*. Vastakkaisia tunteita *voi* tosiaan *tuntea* rinnakkain.

Mummon huivi *oli* iloisen vaaleanpunainen ja hänen kasvoillaan *oli* lempeä ilme. *Säntäsimme* kohti kaupungin keskustaa.

saapua, olla, vaikuttaa joltakin, punoittaa, selittää, kuulla, mennä, huomata, avata, hymyillä, rutistella, jatkaa, kasvaa, taitaa olla jotakin, vastata, nauraa, tokaista, julistaa, moukaista, taitaa tehdä jotakin, pakottaa, viheltää, lukea, blokata, tuunata, kokata, paistaa jotakin, laulaa, pomppia, tirahtaa, kulkea, todeta, voida tehdä jotakin, tuntea, sännätä, sanoa, avata

NÄLKÄINEN

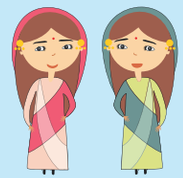
JANOINEN

MUMMO=BABUSIA

ÄITI

KAKSOSET

KISSA

ASEMA

Jäätelökioski
1,5 €
Kauppahalli
Joensuu
2
mustikka
15 €
Mansikka
10 €

Torilla *oli* paljon ihmisiä. Torilavalla Adriana *tanssi* sooloa punaisessa mekossaan käsiään villisti *paukuttaen*. Keskellä toria meidän opettajamme *taputti* esitykselle hurjasti. Opettajalla *oli* mukanaan tyttöystävänsä ja he *pitelivät* toisiaan kädestä. *Käänsin* äkkiä pääni toiseen suuntaan, sillä minua *ujostutti katsoa* opettajaa ja hänen kaunista tyttöystäväänsä.

Joku torimyyjä *oli tullut* torille *myymään* ulkomailta *tuotuja* herkullisia, punaisia mansikoita ja suuria, sinisiä pensasmustikoita, sillä Suomessa *ei* vielä kesän alussa *kasvanut* marjoja. Tom ja Tara *olivat taluttamassa* Tomin koiria, ja *esittelin* heidät mummolle.

– *Tulitko* suoraan Ukrainasta? *kysyi* Tom reippaasti mummolta englanniksi.

– *Matkustin* Puolan kautta ja *pysähdyin* tapaamaan sukulaisia, *kertoi* mummo.

Kaksoset *saivat* yhteisen itkuhuutoraivarin, kun heidän jäätelönsä *putosi* maahan. El Niño *ryntäsi nuolemaan* jäätelöä onnellisena.

Äiti *piteli* päätään ja *huokaisi*.

– Kyllä meidän taitaa *olla* paras *lähteä* kotiin. Mummokin *mahtaa olla* jo väsynyt pitkän matkustamisen jälkeen. *Käydään* vain äkkiä *hakemassa* kauppahallista tuoretta leipää, äiti *sanoi*.

– *Otetaan* erä shakkia ja *saat* sitten *kertoa* kaiken uudesta koulustasi, *kuiskasi* mummo, – ja kirjoista, joita tällä hetkellä *luet*.

Puristin mummon kättä tiukasti ja *olin* niin iloinen, että hän *oli tullut*.

tanssia, paukuttaa, taputtaa, pidellä, kääntää, ujostuttaa, katsoa, tulla myymään, kasvaa, taluttaa, esitellä, tulla, kysyä, matkustaa, pysähtyä, tavata, kertoa, saada, pudota, rynnätä, nuolla, huokaista, taitaa olla, lähteä, mahtaa olla, käydä, hakea, sanoa, ottaa, kuiskata, lukea, puristaa

TORI

TORIMYYJÄ

TANSSI

MEKKO

MANSIKKA

MUSTIKKA

KOIRA

LEIPÄ

KOTI

59.5

Mummo *ilahtui*, kun hän *näki* seinällä ukrainalaisen runoilijan, Taras Shevchenkon kuvan.

– Tämä *tuomani* "rushnyk", *kirjailtu* pyyhe, *sopiikin* hyvin tuohon, *totesi* mummo. – *Riisun* vain vaatteeni ja *alan valmistamaan* meille borssikeittoa.

– *Voitko paistaa* meille kirsikkapiirasta? *pyysivät* kaksoset.
– Äiti *ei osaa paistaa* sellaista kuin sinä mummo.

– Täältä *ei saa* kirsikoita ja siksi *paistamme* marjapiirasta, *muistutti* äiti. – *Antakaa* mummon nyt *levätä* hetki pitkän matkan jälkeen.

– *Tule katsomaan* meidän huonettamme, Kateryna *ehdotti*.
– Meillä *on* kerrossänky, ja minä *nukun* yläsängyssä.

– Minulla *on* uusia pehmoleluja, *totesi* Khrystyna.

Mummo *toi* meille tuliaisiksi kirjoja. *Olen lukenut* yhdessä mummon kanssa aina, ja hän *tietää*, että paras lahja minulle *on* kirja. *Rakastan* erityisesti jännityskirjoja, koska niissä *ratkotaan* salaisuuksia. *Pidän* paljon myös fantasiakirjoista, joissa *seikkaillaan* usein mielikuvituksellisissa paikoissa ja *tavataan* erikoisia olentoja. Silmät onnesta puoliummessa *siirryin* sohvannurkkaan ja *nappasin* Felixin kainalooni. Toivottavasti Felix *ei säikyttelisi* liikaa kultakalojani. Se *ei ollut tavannut* niitä aiemmin.

Mummo ja äiti *siirtyivät* keittiöön keskustelemaan.

– *Alkaako* työsi kauneushoitolassa jo huomenna? *kysyi* mummo äidiltä. – Mihin aikaan aamulla *lähdemme*?

Sinä yönä minun *ei tarvinnut odottaa* unta. Felix *puski* päätään korvaani vasten ja *lämmitti* mukavasti. Kun *vaivuin* uneen, *kuulin* sen pehmeän kehräyksen.

ilahtua, nähdä, sopia johonkin, todeta, riisua, alkaa tekemään / tehdä, valmistaa, paistaa jotakin, osata, saada, muistuttaa, antaa, levätä, tulla, katsoa, ehdottaa, nukkua, tuoda, lukea, tietää, rakastaa, ratkoa, pitää jostakin, seikkailla, tavata, siirtyä, napata, säikytellä, alkaa, kysyä, lähteä, tarvita, odottaa, puskea, lämmittää, vaipua, kuulla, kirjailla

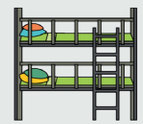

PYYHE

KIRSIKKAPIIRAS

KIRSIKKA

RUOKA

HUONE

KERROSSÄNKY

SOHVA

PEHMOLELU

KIRJA

KULTAKALA

Seuraavana aamuna *heräsin* ilman puhelimen pirinää. Aamulla *päätimme* lähteä kaikki yhdessä matkaan, *saattaa* kaksoset päiväkodille ja *jatkaa* sieltä koululle. *Halusimme näyttää* mummolle uutta kotikaupunkiamme. Kaksosten päiväkoti *on* uusi ja pihalla *on* paljon hienoja leikkipaikkoja.

– *En saa* porttia auki, Khrystyna *harmitteli*.

Äiti *auttoi nostamaan* lukituksen portin päältä, ja kaksoset *kirmasivat* heti *leikkimään*.

– Tule *laskemaan* liukumäkeä ja *keinumaan* hämähäkkikeinussa mummo, *huudahti* Kateryna.

– Nämä *ovat* purkkijalat, *esitteli* Khrystyna.

– Hyvää huomenta, *tervehti* iloinen päiväkodin opettaja meitä kaikkia.

– Mikäs ihme tuo sitten *on*? Outo häkkyrä, jossa *pitäisi pystyä kävelemään*! mummo *kummasteli* erikoista välinettä keskellä päiväkodin pihaa.

– Se *on* tasapainolauta, *kerroin* mummolle.

– Pökerryttävää! mummo *hihkaisi* ja *ihasteli* suomalaisen päiväkodin leikkivälineiden moni-ilmeisyyttä.

Jatkoimme matkaa kohti koulua. *Vilkutin* mummolle ja *kiirehdin* tunnille. Mummon huivi *heilui* iloisesti tuulessa. Kauempaa huivi *näytti* aivan hattaralta. Minun oma hattaramummoni *oli* aina pökerryttävän hyvällä tuulella.

herätä, päättää, lähteä, saattaa, jatkaa, haluta, näyttää, saada, harmitella, auttaa, nostaa, kirmata, tulla tekemään, laskea, keinua, huudahtaa, esitellä, tervehtiä, pitää, pystyä, kävellä, kummastella, kertoa, hihkaista, ihastella, vilkuttaa, kiirehtiä, heilua, näyttää joltakin, leikkimään

PÄIVÄKOTI

KOULU

PORTTI

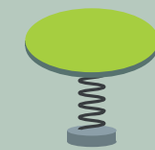
LIUKUMÄKI

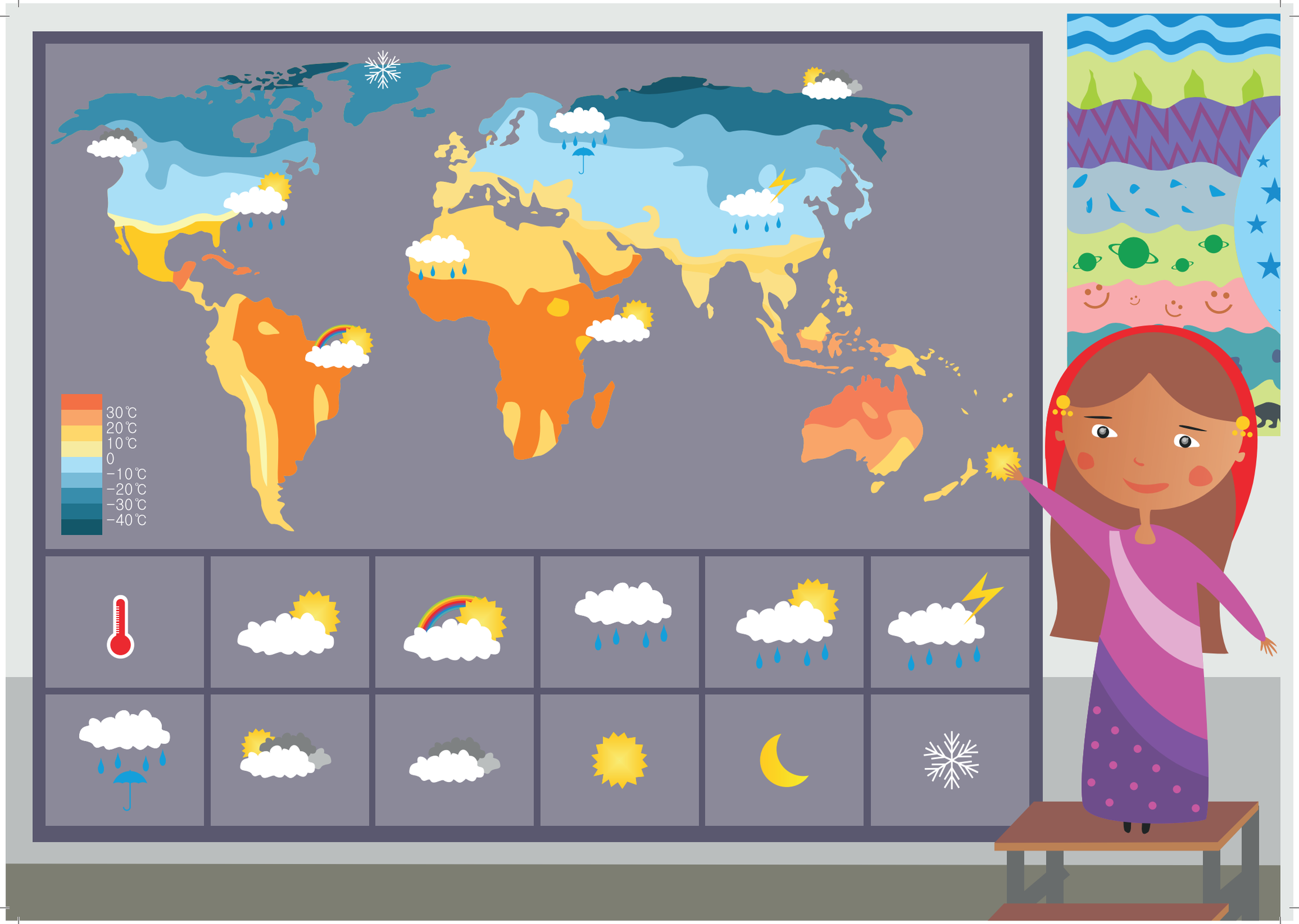
HÄMÄHÄKKIKEINU

PURKKIJALAT

TASAPAINOLAUTA

30℃
20℃
10℃
0
−10℃
−20℃
−30℃
−40℃

Aamu *alkoi* tutusti päivänavauksella. Tänään *oli* Maissamin vuoro *olla* järjestäjänä.

– Mikä päivä tänään *on*? Mikä kuukausi, mikä vuosi? Millainen sää *on* tänään? Maissam *rallatteli* kaikki kysymykset peräkkäin. Kaikki *viittasivat* innokkaasti, ja Maissam *jakoi* vastausvuoroja taulujakkaralla *seisoen*.

– Tänään *paistaa* aurinko, *on* aurinkoinen ja tyyni sää *eikä ole* tuulista. Lämpötila *kohoaa* tänään jopa +20 asteeseen, *vastasin* vuorollani.

Uusi oppilas Jason *katsoi* hämmentyneenä ympärilleen. Opettaja *näytti* hänelle taululla olevasta sääkartasta kuvia.

– Minun kotimaani *on* Marokko ja siellä *on* nyt todella kuumaa, Maissam *jatkoi* muiden *vastattua*.

– *Paistaako* teillä joka päivä aurinko? Pat *kysyi*.

– *Uitteko* joka päivä uima-altaassa? Tom *huusi* ja *unohti viitata*.

Kaikki *olivat* aivan innoissaan. Opettaja *keskeytti* vauhdikkaan keskustelun.

– *Muistitteko viitata* joka kerta? opettaja *kysyi*. Seuraavaksi hän *pyysi* meitä *ottamaan* esille matematiikan kirjat ja välineet.

– Nyt "tarkkana kuin porkkana!" *Leikatkaa* "kieli keskellä suuta", *muisteli* Tara juuri oppimiaan ilmauksia.

Tarvitsimme viivoittimet, kynät, kumit, sakset sekä harpit. *Tekisimme* geometrisia kuvioita ennen omiin tehtäviimme siirtymistä.

– Kuka *osaa piirtää* harpilla ympyrän? Kenellä *on* jo kynä harpissa? Kenen ympyrä *on* ensimmäisenä valmis? Jaakko-opettajamme *kyseli*.

alkaa, rallatella, viitata, jakaa, paistaa, kohota, vastata, katsoa, näyttää, jatkaa, kysyä, uida, huutaa, unohtaa, keskeyttää, muistaa, pyytää, ottaa, leikata, muistella, tehdä, osata, piirtää, kysellä, tarvita

SÄÄ

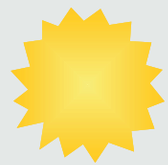
TAULUJAKKARA

LÄMPÖTILA

OPPILAS+OPETTAJA

AURINKO

YMPYRÄ

VIERESSÄ

AITA

PORKKANA

30°C
20°C
10°C
0
−10°C
−20°C
−30°C
−40°C
MATEMATIIKKA

Darja-apuopettaja *toisteli* kysymyssanat vielä venäjäksi ja englanniksi ja *siirtyi* istumaan uuden oppilaan Jasonin viereen. Minulla *oli* jo ympyrä valmiina keltaisessa paperissani. *Sain aukaista* matematiikan kirjan ja *jatkaa* sieltä omia tehtäviäni. Myös vieressäni istuva Zamzam *oli* jo valmiina ja hänen kasvonsa *loistivat* ilosta.

– *Sain* taas uuden matematiikan kirjan. *Rakastan* matematiikan tunteja ja geometriaa, *kuiskasi* Zamzam minulle iloisena.
– *Laskitko* sinä jo kaikki tehtäväsi?

– "*Älkää menkö* sieltä, missä aita *on* matalin", *muistutti* opettaja.

Tom *oli* tavalliseen tapaansa *hutaissut* laskut mahdollisimman nopeasti. Nyt hän *tuijotteli* ikkunasta jalkapallokentälle ja *haaveili* jo varmasti uudesta hattutempusta.

– *Autatko* minua näissä sanallisissa tehtävissä? *kuiskasi* Adriana Zamzamille.

Opettaja *hymyili* ja *rohkaisi* tyttöjä yhteistyöhön. Suomessa koulu *oli* niin mukavaa ja opettajaakaan *ei tarvinnut* yhtään *pelätä*. Melkein *harmitti*, että kesäloma *olisi* pian jo edessä.

Välituntiin *oli* onneksi vielä hetki aikaa, ja *ehdimme laskea* monta haastavaakin laskua.

Kello *soi* välitunnin merkiksi, ja Tom *kiljaisi* ilosta.

– Kuka ekana pihalla, *saa tulla* minun joukkueeseeni! Tom *huusi*.

– Välitunnin jälkeen *ei tulla* sisään vaan *kokoonnutaan* oven viereen jonoon, opettaja *huikkasi* peräämme. – Seuraavalla tunnilla *on* liikuntaa ja *lähdemme* yhdessä urheilukentälle.

toistella, siirtyä, saada, aukaista, loistaa, rakastaa, kuiskata, laskea, mennä, muistuttaa, hutaista, tuijotella, haaveilla, auttaa, hymyillä, rohkaista, tarvita, pelätä, harmittaa, ehtiä, soida, kiljaista, tulla, huutaa, kokoontua, lähteä, jatkaa, huikata

IKKUNA

OVI

PIHA

JALKAPALLO

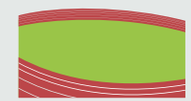
ENSIMMÄINEN

JONO

JOUKKUE

URHEILUKENTTÄ

– *Lämmitellään* ensin, opettaja *sanoi* kentällä ja *aloitti* itse hölkän radalla.

– *Eikö pelata* jo jalkapalloa? Tom *hihkui* innoissaan.

– *Tutustutaan* ensin yleisurheilulajeihin, *vastasi* opettaja ja *kannusti* kaikkia *juoksemaan* itsensä lämpimiksi. – Tara *on luvannut näyttää* meille mallia, sillä hän *harrastaa* yleisurheilua ja *osaa hypätä* jo korkeutta sekä pituutta.

– Minä *osaan* myös aitajuoksua, *harjoittelimme* sitä treeneissä viime viikolla.

– *Osaatko* sinä myös *heittää* kuulaa tai *niellä* seipään? *kysyi* Pat.

– Kuulaa *ei heitetä*, sitä *työnnetään*. Keihästä ja moukaria *heitetään*, mutta seipäällä *hypätään* korkeutta melkein pilviin asti, *kertoi* Tara.

– *Eikä* seipäitä *voi syödä*, minä *totesin*. – *En* minä ainakaan *suostu syömään* tuollaista keppiä!

– Jänishousu! *ilkkui* Tom. – Minä *voin* ainakin *niellä* seipäitä. *Osaan niellä* tultakin.

–”Kuin seipään niellyt” sanonnalla *tarkoitetaan* sitä, että joku *on* jäykkänä *eikä saa* sanaa suustaan, opettaja *selitti*.

–Ja palloa *pusketaan* ja *potkitaan*, *lisäsi* Tom. – Sen minä *osaan* parhaiten.

Urheilukentällä *riitti* vauhtia ja vaarallisia tilanteita, kun koko luokka *pääsi* vauhtiin. *Hypittiin* eli *pompittiin*, *loikattiin*, *juostiin*, *heitettiin* ja *työnnettiin*. Erilaiset urheiluvälineet *lensivät* pitkin kenttää ja jokaiselle *tuli* hiki. Pat *hyppäsi* jossain vaiheessa hurjalla vauhdilla aidan yli ja *satutti* nilkkansa. Hän *jäi istumaan* kentän reunaan, ja opettaja *laittoi* hänen jalalleen kylmäpussin. Tunnin lopussa Patin jalalla *ei voinut kävellä.* Onneksi hänen äitinsä *oli* lähellä kurssilla ja *saapui hakemaan* Patin.

lämmitellä, sanoa, aloittaa, pelata, hihkua, tutustua, vastata, kannustaa, juosta, luvata, näyttää, harrastaa, osata, hypätä, harjoitella, heittää, niellä, kysyä, työntää, kertoa, voida tehdä jotakin, syödä, todeta, suostua, ilkkua, tarkoittaa, saada, selittää, puskea, potkia, lisätä, riittää, päästä, hyppiä, pomppia, loikkia, lentää, tulla, satuttaa, jäädä, istua, laittaa, kävellä, saapua

RATA

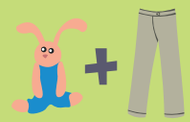
PITUUSHYPPY

KUULA

SEIVÄS

JÄNISHOUSU

KYLMÄPUSSI

Pese kädet usein huolellisesti
vedellä ja saippualla.

– Tuo *on* Tomin äiti, Pat *kuiskasi* sairaalan ensiavussa äidilleen.
– Hän *on* lääkäri ja *puhuu* tietysti suomea, koska *on syntynyt* täällä.

Tomin äiti *tuli* odotushuoneeseen ja *tervehti* Patia ja Patin äitiä.

– *Oliko* minun jalkani poikki? *kysyi* Pat heti hätääntyneenä.

– Tämä *ei ole* onneksi *murtunut* kuvien mukaan. Sinun *pitää levätä* ja *nostaa* jalka kohoasentoon. *Voit laittaa* kylmäpussin tarvittaessa *helpottamaan* kipua ja turvotusta. *Olit* onnekas siinä, että heti *laitoitte* jalan kylmään ja kohoasentoon. Tämä nilkka *ei* varmasti *pullistu* enää tästä kovinkaan paljoa paksummaksi.

Äiti *kaappasi* Patin kainaloonsa ja *kiitteli* lääkäriä helpottuneena.

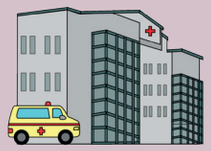
– Sinun *täytyy* vain *rajoittaa* juoksemista ja hyppimistä jonkin aikaa. Hoitaja *laittaa* sinulle jalkaan vielä tukisiteen.
Muuten jalka *paranee* itsestään, *jatkoi* lääkäri.

– "Sairaus *saapuu juoksemalla*, *poistuu* etanan askelilla", *rallatteli* helpottunut Pat. – Koska lääkäri *määräsi* kylmää, *voisimmeko käydä ostamassa* jäätelöä kotimatkalla?

– Jätski *auttaa* kipuun aina, joten meidän *pitää* tietysti *syödä* paljon jäätelöä.

Äiti *otti* Patia kädestä ja *suuntasi* kohti bussipysäkkiä.

kuiskata, puhua, syntyä, tulla, tervehtiä, kysyä, murtua, pitää tehdä jotakin, levätä, nostaa, helpottaa, laittaa, pullistua, kaapata, kiitellä, täytyä tehdä jotakin, rajoittaa, parantua, jatkaa, saapua, poistua, rallatella, määrätä, käydä, ostaa, auttaa, syödä, ottaa, suunnata, voida

SAIRAALA

LÄÄKÄRI

SAIRAANHOITAJA

ENSIAPU

KOHOASENTO

BUSSIPYSÄKKI

Illalla *kokoonnuimme* skeittipuiston lähellä. Tom *oli ottanut* mukaansa El Niñon ja Ladyn, joita Tara *halusi taluttaa*. Tom *harrasti* skeittaamista, joten hänellä *oli* mukanaan myös skeittilauta. Hän *halusi näyttää* meille muutaman uuden tempun.

– *Katsokaa*, tuolla *on* urheilija Kaisa Mäkäräinen, *huomasi* Tara. – Hän *on voittanut* monta mitalia ampumahiihdossa. Hän *harrastaa* hiihtämistä ja ampumahiihtoa.

– Hänellä *on* jalassaan luistimet vai mitkä nuo *ovatkaan*? *Voiko* niillä *luistella* ilman jäätä?

Kummastelin urheilijan jalassa olevia outoja jalkineita. Minä *en ollut harrastanut* ikinä luistelemista, mutta Tom *tiesi* talvilajeistakin lähes kaiken.

– Ne *ovat* rullasukset ja niillä *voi kiitää* tiellä kovempaa vauhtia kuin luistimilla, *totesi* Tom. – Hei, *saammeko* me sinulta nimikirjoitukset? Tom *huudahti* hiihtäjälle.

Hiihtäjä *kuuli* Tomin hihkaisun ja *pysähtyi* kohdallamme. Taralla *oli* onneksi mukanaan muistivihko, johon *saimme* Kaisan nimikirjoitukset kaikille. Samalla Kaisa *ihasteli* Ladya, joka *vastaanotti* kiitollisena ylimääräisiä rapsutuksia. Pian hiihtäjä *kiiti*

jo huimaa vauhtia näkymättömiin. Hän *oli* kyllä mahdottoman nopea, sillä *emme nähneet* häntä enää kuin pienenä pisteenä horisontissa.

kokoontua, ottaa, haluta tehdä jotakin, taluttaa, harrastaa, näyttää, katsoa, huomata, voittaa, luistella, kummastella, tietää, kiitää, todeta, saada, huudahtaa, kuulla, pysähtyä, ihastella, vastaanottaa, nähdä, voida, kiitää

SKEITTILAUTA

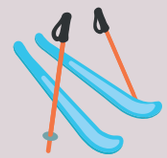
MITALI

HIIHTO

LUISTIMET

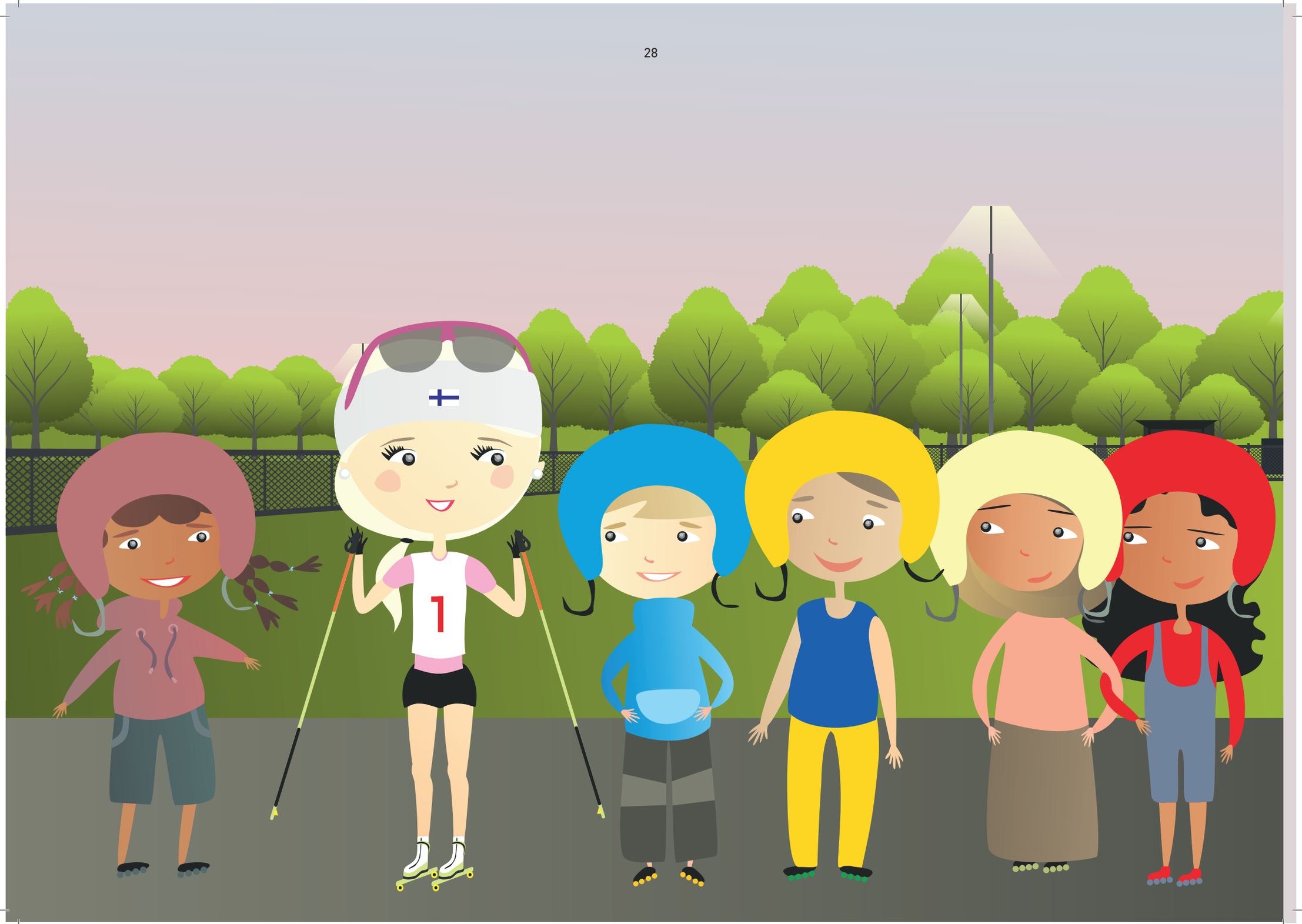
SUKSET

RULLASUKSET

MUISTIVIHKO

1

PYÖRRYTTÄVÄÄ!

– Pyörryttävää! Adriana *hihkaisi* iloisena. – Nyt *olemme tavanneet* jo ensimmäisen kuuluisan henkilön täällä Suomessa.

– *Löysin* hänet Instagramista. *Katsokaa*, miten upeita urheilukuvia! Kuinkahan monta tunnettua henkilöä vielä *tapaammekaan* vuoden aikana?

– Minä *olen tavannut* Aleksander Barkovin ja muitakin suomalaisia NHL-tähtiä sekä Kataja Basketin pelaajia, Tom *kerskui*.

hihkaista, tavata, löytää, katsoa, kerskua

– Hei, *tulkaa katsomaan*! Täällä *on* jotakin kiinnostavaa, *huusin* muille. – El Niño *on saanut* vainun!

– Miksi El Niño *kaivaa*? *Löysikö* se jotain? Adriana *ihmetteli*.
– *Löydetäänkö* me aarre?

El Niño *kaivoi* vimmatusti ja Lady *ihmetteli* vieressä. Se *ei halunnut liata* tassujaan. Ja siinä, koirien välissä olevassa kuopassa, *oli* tosiaan jotakin kiiltävää. *Nostin* multaisen, pyöreän esineen ihmeteltäväksi.

– *Onko* se vanha raha? Tara *pohti*. – Ehkä joltakin esihistorialliselta ajalta. Ja ehkä jostain kaukaisesta maasta.

– Ehkä se *on* olympialaisten mitali, kun se *on* noin suurikin, *sanoi* Tom. – Entäs jos se *on varastettu* ja joku *on piilottanut* sen tänne?

Katsoimme toisiamme jännittyneinä, innostuneina. Jokainen *selitti* omaa näkemystään aarteesta. *Olimme* varmasti *löytäneet* jotakin harvinaista ja arvokasta. Meidän *täytyi* vain *selvittää*, mikä tämä ihmeellisen näköinen esine *oli*. Kukaan meistä *ei ollut* koskaan *nähnyt* mitään samanlaista.

– Meidän *on* pakko *kysyä* joltakin aikuiselta apua, Tara *totesi*.

Zamzam *tuijotti* esineen kuviota mietteliäänä.

– *Käydään näyttämässä* tätä minun isälleni, Zamzam *sanoi*.
– *Muistattehan*, että hän *oli* Syyriassa tähtitieteen ja avaruuden tutkijana. Minusta *tuntuu*, että hän *saattaa tunnistaa* tuon kuvion. Ehkä se *on* jokin tähtikuvio tai asteroidi.

tulla, katsoa, huutaa, saada, kaivaa, löytää, ihmetellä, haluta, liata, nostaa, pohtia, sanoa, varastaa, piilottaa, selittää, selvittää, nähdä, olla (pakko tehdä jotakin), kysyä, todeta, tuijottaa, käydä, näyttää, muistaa, tuntua joltakin, saattaa tehdä jotakin, tunnistaa, täytyä (tehdä jotakin)

TASSU

KUOPPA

KOLIKKO

AARRE

TÄHTIKUVIO

ASTEROIDI

– Sinun *pitää soittaa* isällesi, *sanoin* Zamzamille. – Ehkä hän *ehtii* tänne *katsomaan* aarrettamme.

Odotimme jännittyneinä ja levottomina, kun Zamzam *selvitti* isälleen asiaa. Onneksi Zamzamin perhe *oli* läheisessä leikkipuistossa, ja isä *lupasi tulla katsomaan* aarrettamme heti. *Tuijotimme odotellessa* ihmeellistä esinettä ja *puhuimme* yhteen ääneen.

– Meidän *ei* ehkä *pitäisi koskea* siihen, Tom *sanoi*. – Jos siitä *täytyy ottaa* sormenjälkiä.

Mielikuvituksemme *laukkasi* hurjasti ja *kehittelimme* toinen toistaan jännittävämpiä selityksiä esineestä. Zamzamin isä *saapui* vihdoin pitkältä tuntuneen ajan kuluttua paikalle. Siinä vaiheessa arvuuttelu *oli* jo "*lähtenyt* lapasesta".

– Tämä *ei ole* mikään aurinkokunnasta tai tähtitieteestä tunnistettava kuvio, Zamzamin isä *totesi*. – Kuvio *muistuttaa* kyllä asteroidia, mutta *en usko* sen kuitenkaan *kuvaavan* sitä. Tämä esine *näyttää* todella vanhalta ja arvokkaalta mitalilta.

Sanoisin, että se *on ollut* maan uumenissa jo useiden kymmenien vuosien ajan. Teidän *kannattaa käydä* kirjastossa ja *etsiä* sieltä tietoa mitaleista.

– "*Puhalletaan* yhteen hiileen", jotta *keksimme* tähän ratkaisun, *tokaisi* Zamzam.

Vilkaisin häntä innostuneena, sillä hän *oli pukenut* ajatukseni sanoiksi.

pitää tehdä jotakin, soittaa, sanoa, ehtiä, katsoa, odottaa, selvittää, luvata, tulla, tuijottaa, puhua, koskea, ottaa, laukata, kehitellä, saapua, tunnistaa, todeta, uskoa, kuvata, näyttää, kannattaa tehdä jotakin, käydä, etsiä, puhaltaa, keksiä, tokaista, vilkaista, pukea (sanoiksi), täytyä, lähteä, muistuttaa (jotakin)

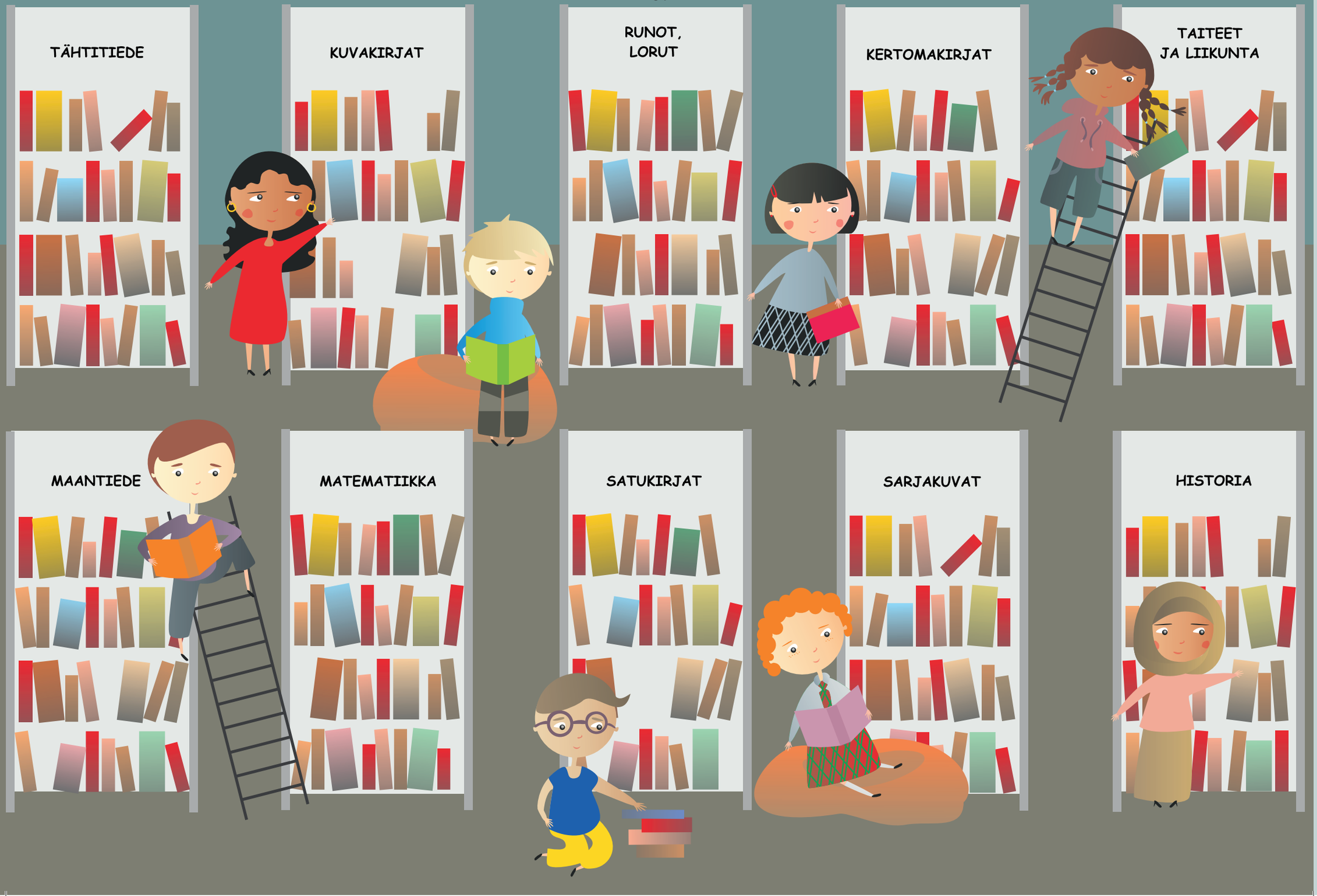
LEIKKIPUISTO

SORMENJÄLKI

KIRJASTO

TÄHTITIEDE
KUVAKIRJAT
RUNOT,
LORUT
KERTOMAKIRJAT
TAITEET
JA LIIKUNTA
MAANTIEDE
MATEMATIIKKA
SATUKIRJAT
SARJAKUVAT
HISTORIA

– Minun hyllyssäni *on* vain kuvakirjoja ja viereisessä hyllyssä tähtitiedettä, Adriana *totesi*. – Mitä kirjoja sinun hyllyssäsi *on*, Tom?

– Täällä *on* se runokirja, jota opettaja *on lukenut meille*, Tom *vastasi*.

– Minun kotonani *luetaan* paljon kertomuksia, *sanoi* Umi.
– *Haluan lainata* tämän kirjan.

– Täältä historian hyllystä *voisi löytyä* tietoa vanhoista esineistä. Tässä kädessäni olevassa kirjassa *kerrotaan* vanhoista rahoista ja merkeistä, *sanoi* Zamzam.

– Minä *löysin* kiinnostavan kirjan! *huudahti* Tara. – *Tulkaa katsomaan*, tässä kirjassa *on* urheilumitaleita eri vuosilta.

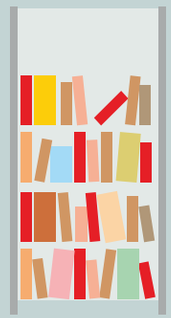
Tutkimme innokkaasti Taran löytämää kirjaa. Mikään mitaleista *ei* kuitenkaan *muistuttanut* meidän esinettämme. Myöskään historian kirjoista *ei löytynyt* tietoa samanlaisista mitaleista.

– Täällä *alkaa* kirjailijan lukuhetki, *ilmoitti* kirjastonhoitaja.
– *Tulkaa* kaikki kuuntelemaan lastenkirjailijaa!

todeta, lukea, vastata, sanoa, haluta tehdä jotakin, lainata, kertoa, löytää, tulla, katsoa, muistuttaa, alkaa, ilmoittaa, voida, löytyä, huudahtaa, tutkia

KUVAKIRJA

HYLLY

KIRJAILIJA

rock
POHJOLAN SANOMAT

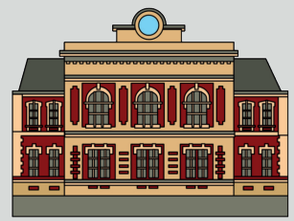
Siirryimme kuuntelemaan tuttua tarinaa. Kirjailija *kertoi* meille myös lapsuutensa lempiharrastuksista. Adriana *innostui* kovasti *kuultuaan*, että kirjailijakin *oli harrastanut* näyttelemistä, musiikkia ja tanssimista. Satuhetken jälkeen *jäimme* vielä *pohtimaan*, mistä *löytäisimme* tietoa mitalistamme. *Olimme* nyt ihan umpikujassa. Kirjailija *kuuli* pohdintamme ja *totesi*, että joskus tieto *voi olla* "kiven alla". Tom *katsoi* kirjailijaa hölmistyneenä. – *Ei* kai kirjastossa *ole* kiviä? hän *kyseli*. Kirjailija *naurahti* ja *totesi* sanonnan *tarkoittavan* sitä, *ettei* joku asia *ole* aina helposti *löydettävissä*. Hän *neuvoi* meitä *etsimään* seuraavaksi vihjeitä lukusalista. Siellä *voisimme tutkia* vanhojakin sanomalehtiä ja niissä *olevia* uutisia kadonneista mitaleista. *Suuntasimme* vauhdilla lukusaliin. Yhtäkkiä Adriana *kiljaisi* ilosta. Hän *oli löytänyt* yhdestä paikallisesta lehdestä ilmoituksen taidemuseossa avatusta näyttelystä, jossa *olisi* esillä erilaisia mitaleita.

Museo *oli* harmillisesti *mennyt* juuri kiinni, joten *joutuisimme odottamaan* mitalien katsomista huomiseen saakka. *Nielaisin* pettymykseni ja *pakkasin* lainaamani ukrainankieliset jännityskirjat reppuuni. *Ei* tämä nyt "*mennyt* ihan putkeen". Mummo kuitenkin *ilahtuisi* yhteisestä lukuhetkestä.

siirtyä, kuunnella, innostua, harrastaa, pohtia, kuulla, neuvoa, tutkia, suunnata, kiljaista, joutua, odottaa, nielaista, pakata, ilahtua, kertoa, jäädä, löytää, todeta, katsoa, kysellä, naurahtaa, tarkoittaa, etsiä, voida, mennä

SANOMALEHTI

TAIDEMUSEO

Koulupäivä *kului* tuskastuttavan hitaasti, mutta vihdoinkin *olimme* museon ovella.

– *Tulkaa* nopeasti, mitalit *ovat* toisessa kerroksessa, *huikkasin* seuraavana aamuna museon ovella.

– Sitten vaan menoksi, *huudahti* Adriana ja *harppoi* ohitseni rappuihin. – Viimeinen ylhäällä *on* etana!

– *Ei* tässä "*olla* jäniksen selässä", *mutisin* itsekseni, vaikka *halusinkin olla* ensimmäisenä ylhäällä. Museovirkailija *katsoi* meitä topakasti ja *halusi* selvästi *kehottaa* meitä *kävelemään* rauhallisemmin.

Raput *olivat* korkeammat ja pidemmät kuin *muistin*. Zamzam *oli pinkaissut* ensimmäisenä ylös ja *odotti* meitä.

– Tuolla *on* mitalit ja vanhat arvomerkit, hän *tiedotti* meille.
– *Odotin*, että *pääsemme katsomaan* niitä yhdessä.

Huoneessa *oli* monia mitaleita ja erilaisia ansiomerkkejä. Jännitys *tiivistyi*, kun *tutkimme* nopeasti koko arvokasta valikoimaa. Hetken kuluttua huokaus *täytti* vanhan huoneen kaiullaan. Yksikään merkeistä tai mitaleista *ei muistuttanut* millään tavalla löytämäämme esinettä.

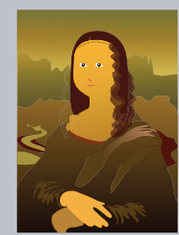
– "*Vedettiin* vesiperä", *tokaisin* kaikille.

Lähtiessämme *huomasimme*, että aulaan *oli tullut* paljon vanhoja ihmisiä. He *katselivat* innokkaasti taidenäyttelyä. Adriana *oli huomannut* värikkään riikinkukkotaulun ja *jäi tuijottamaan* sitä lumoutuneena. Museovirkailija *huomasi* Adrianan kiinnostuksen ja *tuli* luoksemme.

kulua, tulla, huikata, huudahtaa, harppoa, mutista, haluta, katsoa, kehottaa, kävellä, muistaa, pinkaista, odottaa, tiedottaa, päästä katsomaan, tiivistyä, tutkia, täyttää, muistuttaa, vetää, huomata, katsella, selostaa, näyttää, jäädä tuijottamaan, tokaista

TAITEILIJA

TAIDETEOS

– Brasiliassa *on* paljon suurempia ja kauniimpia lintuja kuin Suomessa, Adriana *selosti* naiselle. – Juuri tuollaisia kirkkaita värejä kuin tässä taulussa.

– *Keräätkö* sinä vanhoja merkkejä ja *tunnistatko* tällaista? Tom *kysyi* virkailijalta.

– Hauskaa, että *kysyit*. *Olen tutkinut* paljon vanhoja postimerkkejä yhteen näyttelyymme, virkailija *kertoi*. – Niissä *on* joskus myös jonkun suvun vaakuna tai amuletti. Tuo merkki *muistuttaa* joitakin vanhoja amuletteja. Teatterissa *on* muuten *menossa* näytelmä, jossa *on* kuulemma mukana amuletteja. Teidän *kannattaa käydä* siellä *kyselemässä*.

Meitä ei *tarvinnut* kahdesti *käskeä*.

– "*Ei* kysyvä tieltä *eksy*", *totesi* Tom. – Minun siskoni *on* onneksi avustajana teatterin lastennäytelmässä.

– "*Juostaan* pää kolmantena jalkana", *huikkasin* Tomille.

Tom *vilkaisi* minua kummastuneena, mutta ei *jäänyt kyselemään* ilmaisuni merkitystä. *Suuntasimme* nopeasti torin poikki kohti teatteria. Toivottavasti tämä neuvo *ohjaisi* meidät oikeille jäljille.

selostaa, nähdä, tavoitella, kertoa, maalata, tunnistaa, kysyä, tutkia, muistuttaa, olla menossa, kannattaa, käydä, kysellä, tarvita, käskeä, eksyä, juosta, huikata, vilkaista, jäädä kyselemään, suunnata, ohjata

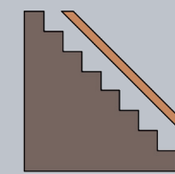
POSTIMERKKI

JÄLKI

MUSEOVIRKAILIJA

RAPUT

Esitys *oli loppunut* hetki sitten. Teatterin lämpiö *oli* täynnä iloisesti rupattelevia lapsia ja aikuisia. Tom *aukaisi* salin oven. Näyttämöllä *venytteli* Tomin sisko, Sandra, ja muutama muu roolivaatteissa oleva nuori *jutteli* näyttämön takaosassa. Katsomossa *istui* vielä joitakin perheitä *juttelemassa* ohjaajan ja joidenkin näyttelijöiden kanssa. Meidän luokkamme oppilaistakin moni *oli tullut katsomaan* esitystä. Tom *asteli* rohkeasti näyttämön eteen ja *tervehti* kaikkia iloisesti. Katseemme *kiinnittyi* Sandran taidokkaaseen kasvomaalaukseen kyynelineen.

– Mitä sinä *esität* tässä näytelmässä? *kysyi* Adriana Sandralta.
– Sinulla *on* hieno viitta ja soitin.

– Minä *esitän* surullista muusikkoa, joka *on kadottanut* kykynsä *soittaa*, Sandra *kertoi*. – *Tulkaa katsomaan* esitystä. Meillä *on* vielä näytöksiä loppuviikosta.

Adriana *nyökkäsi* innokkaana, ja Maissam *tuli* katsomosta *kiittämään* Sandraa hienosta roolisuorituksesta.

– *Onko* teillä mukananne tuossa se esine, jonka El Niño *löysi* metsästä? Sandra *kysyi*.

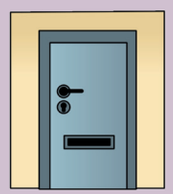
– *On*, ja *toivoisimme löytävämme* täältä jonkun, joka *osaisi kertoa* esineestämme jotakin lisää, *totesin* Sandralle.

– Meidän ohjaajamme *osaa kertoa* teille vanhoista esineistä. Hän *on* tuo nainen, joka *jututtaa* peikkoa ja prinsessaa.

Emme ehtineet siirtyä näyttämöltä katsomoon, kun näyttämön värivalot *himmenivät* ja *sammuivat*. Vielä viimeisen reunavalon *palaessa näimme* vanhan, mustapukuisen naisen *kopsuttelevan* korkokengissään näyttämön reunaan ja *nousevan* yhtäkkiä ilmaan. *Kuului* kopsahdus, kun jotakin pientä *putosi* lattialle.

Onneksi valot *syttyivät* nopeasti.

loppua, aukaista, venytellä, jutella, istua, tulla katsomaan, astella, tervehtiä, kiinnittyä, esittää, kysyä, kadottaa, soittaa, kertoa, nyökätä, tulla kiittämään, löytää, toivoa löytävänsä, osata kertoa, jututtaa, ehtiä, siirtyä, himmetä, sammua, palaa, nähdä, kopsutella, nousta, kuulua, pudota, syttyä

OVI

VÄRIVALOT

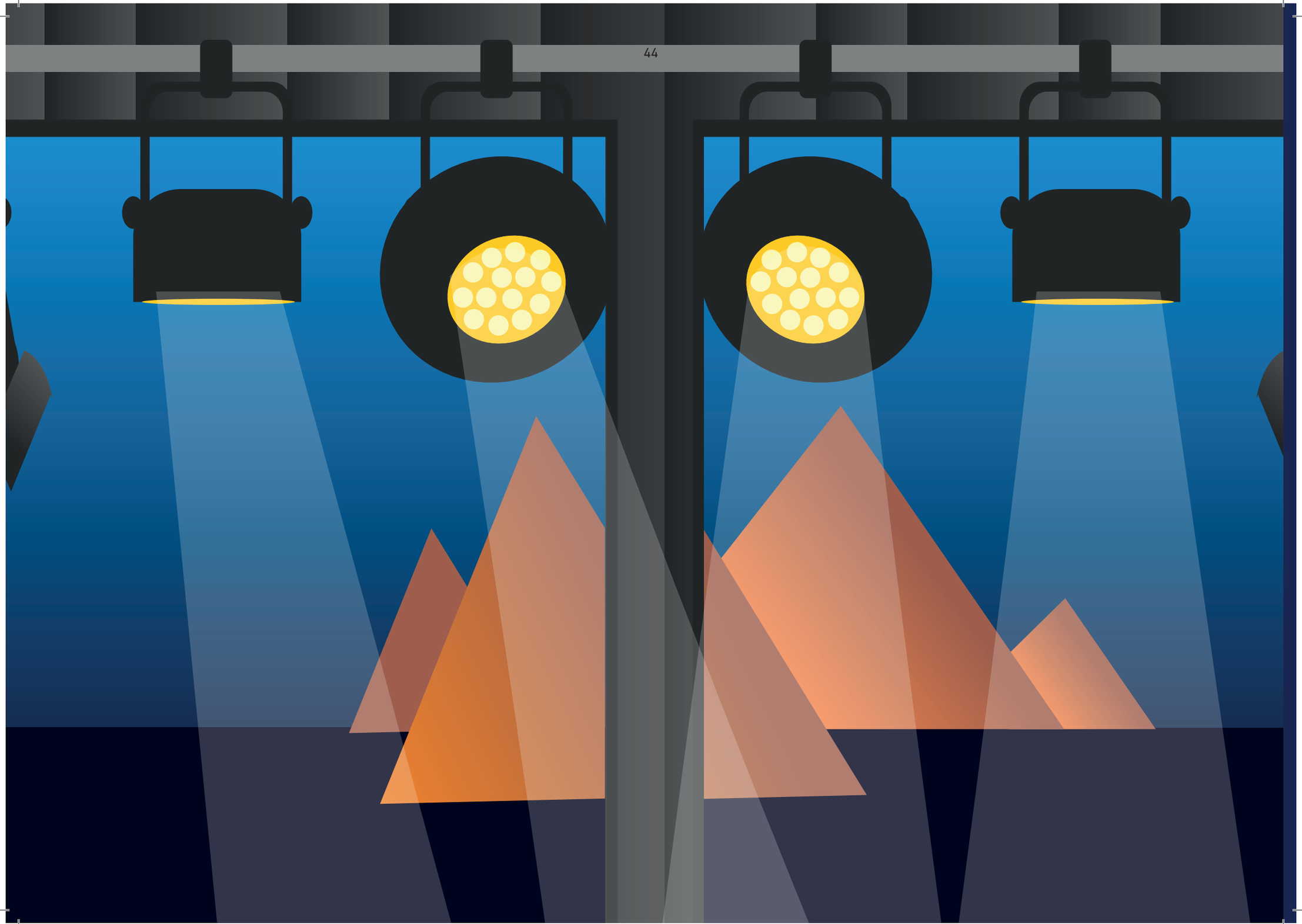
ROOLIVAATE

VIITTA

KATSOMO

– ”Taivaan talikynttilät!” *Olipas* hieno temppu, Adriana *kiljahti* ja *taputti* käsiään. – Minä *esitin* koulussa viime viikolla taikuria, mutta *en saanut* itseäni *katoamaan* kokonaan. – *Haluaisin oppia lentämään* ilmassa kuten hän.

Zamzam *tuijotti* kattoa kohti ”äimän käkenä” ja *nosti* katosta tippuneen esineen käteensä.

– Se *oli* Hilppa, teatterin kummitus, *kertoi* ohjaaja.
– Hänellä *oli* kädessään tarinamme symboli, onnea tuova amuletti. Se *katosikin* jokin päivä sitten kummallisesti.

Kerääntyimme Zamzamin viereen *ihastelemaan* amulettia. Siinä *oli* upea silmäkuvio, joka *ei* valitettavasti *muistuttanut* yhtään meidän aarrettamme. *Näytimme* silti löytämäämme esinettä toiveikkaina ohjaajalle. Valitettavasti kuvio *ei ollut* hänellekään tuttu.

– Nyt *harmittaa* ”sikana”, *huudahti* Tom. – *Ehdimme* jo *toivoa*, että esineen salaisuus *ratkeaa* täällä.

– *Taisimme saada* uuden salaisuuden ratkottavaksi, *totesi* Tara.
– Se Hilppa nimittäin *katosi* kuin ”tuhka tuuleen”.

Tirskuimme jännityksestä ja innosta, kun *lähdimme* teatterista. *Pohdin* itsekseni, että ”*syöttiköhän* ohjaaja pajunköyttä”, kun hän *kertoi* meille Hilpasta? Mikä *on* totuus Hilpasta ja mikä osa näyttämön tarinaa?

Poistuimme eteiseen vahtimestarin *lukitessa* jo katsomon ovia. *Olin luvannut lähteä* uimaan äidin ja pikkusiskojeni kanssa. Arvoituksen ratkaiseminen *sai* taas *jäädä* hetkeksi. Onneksi myös Tom ja Tara *olivat lupautuneet* mukaan ja *voisimme pohtia* matkalla Hilpan katoamista.

kiljahtaa, taputtaa, esittää, saada katoamaan, haluta oppia, lentää, tuijottaa, nostaa, kadota, kerääntyä, ihastella, muistuttaa, näyttää, harmittaa, huudahtaa, ehtiä toivoa, ratketa, taitaa, saada, todeta, tirskua, lähteä, pohtia, syöttää (pajunköyttä), poistua, lukita, luvata lähteä, saada jäädä, lupautua, voida, kertoa

TEATTERI

NÄYTTÄMÖ

KETJU

KUNINGATAR

PRINSESSA

KUMMITUS

1,6 m

Äiti ja kaksoset *odottelivat* uimahallin eteisessä. Tuttuun tapaansa kaksoset *kiljuivat* sanomisiaan kilvan. Äiti *näytti* jo valmiiksi ”rättiväsyneeltä”.

– Mitä tuossa *sanotaan*? Miksi siinä *on* rasti tuon uimarin päällä?

– Uimahallin säännöissä *kerrotaan*, mitä uimahallissa *saa tehdä* ja mitä *ei*, äiti *totesi*.

– Uimahallissa *saa uida, kellua, kävellä, saunoa, jatkoin* listaa äidin avuksi.

– Uimahallissa *ei saa juosta, hyppiä* reunoilta tai *kiljua*, *jatkoi* äiti kuvaa *katsellen*. – Uimahallissa *pitää käydä* suihkussa ennen altaaseen menoa.

– Miksi *pitää kastella* itsensä jo ennen altaaseen menoa, kun siellä kumminkin *kastuu*? Khrystyna *purnasi*.

– Samalla *on* jo ihan märkä valmiiksi, *täydensi* Kateryna.

– Meidän *pitää peseytyä*, että altaan vesi *pysyy* puhtaampana, äiti *selitti*.

– Pidemmittä puheitta pesun kautta altaaseen. Ja ensin pukuhuoneeseen *riisuutumaan*, *tokaisi* Tom. – *Tule* jo, miesten puoli *on* täällä.

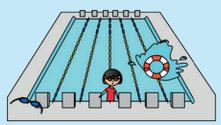
Uimahallissa *oli* monta allasta. Keskellä hallia *oli* aaltoallas, jossa *tuli* väliin valtavia aaltoja. Sen vieressä *oli* hyppyallas, jossa *oli* viiden ja kymmenen metrin hyppytornit, ja reunimmaisena vasemmalla *oli* lastenallas. *Päätimme mennä* aaltoaltaaseen ja *ottaa* mukaan erilaisia uimavälineitä. Niillä *oli* hauskaa *kellua* suurissa aalloissa. Kaksi tuntia *kului* kuin siivillä, kun *oli* mukavaa tekemistä. Välillä jopa *unohdimme pohtia* arvoitustamme.

– Ehkä *keksimme* arvoitukseen ratkaisun huomisella eläinpuiston retkellä, Tara *ehdotti*.

– Toivottavasti apinat *ovat* puheliaalla tuulella ja *vastaavat* kysymyksiimme, *nauroi* Tom.

Oli aika *lähteä* kotiin ja *valmistautua* seuraavan päivän retkelle.

odotella, kiljua, näyttää, sanoa, saada tehdä, uida, kellua, saunoa, jatkaa, juosta, hyppiä, pitää käydä, kastella, kastua, purnata, täydentää, peseytyä, pysyä, selittää, riisuutua, tokaista, tulla, päättää mennä, ottaa, kulua, unohtaa, pohtia, keksiä, ehdottaa, vastata, nauraa, lähteä, valmistautua, kertoa, todeta, kävellä, katsella

ALLAS

AALTO

SIIVET

APINA

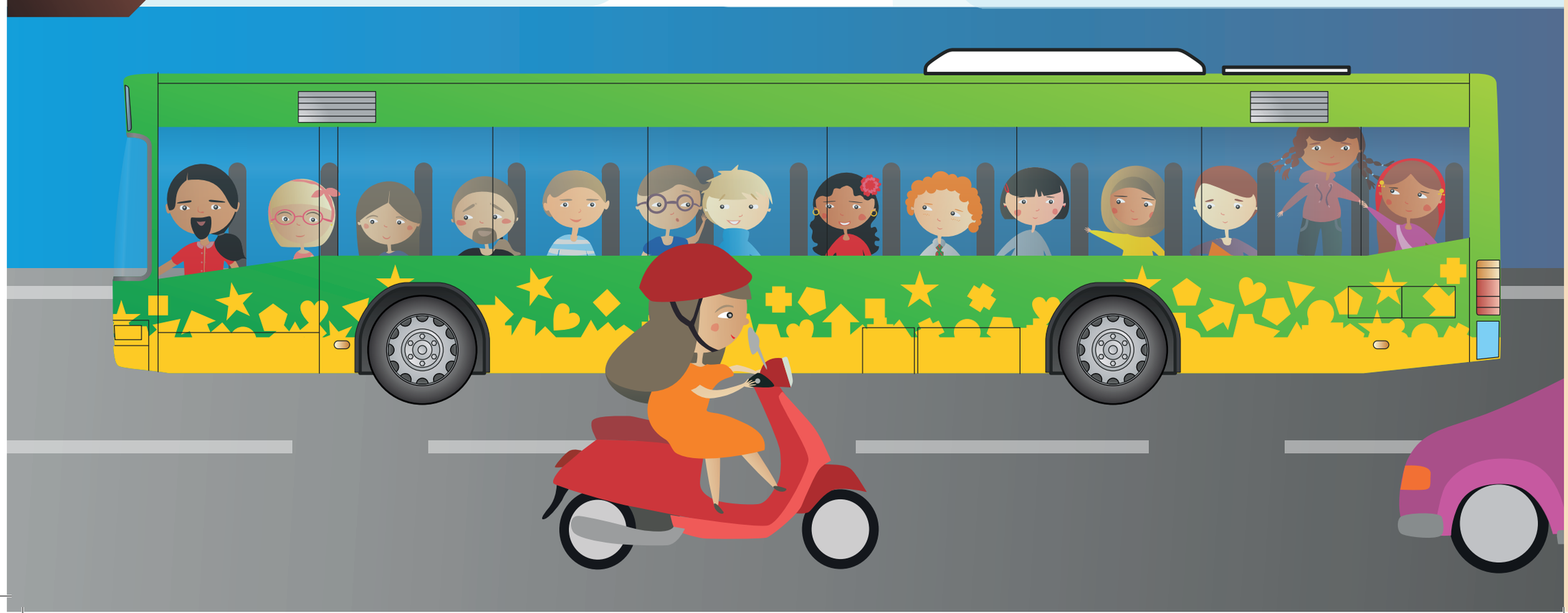
PAPUKAIJA

Iloisesti kuvioitu bussi *odotti* meitä aamulla jo koulun edessä. Opettaja ja apuopettaja *olivat kantaneet* eväslaatikon ovien eteen ulos. Järjestäjän vuorossa oleva Tara *juoksi* innokkaasti opettajien avuksi, ja eväslaatikko *siirrettiin* nopeasti sisään tavaratilaan.

– *Istutaan* takana! *huudahti* Tom. – Siellä *tuntee* parhaiten kaikki kuopat mahassaan!

– Me *varaamme* paikat takaa, jotta *voimme jatkaa* arvoituksen pohdintaa matkalla, *huusin* tytöille.

Adriana ja Zamzam *tulivat* heti perässämme linja-autoon. Koko luokkamme ja muutama toisen VALO-luokan oppilas *pakkautuivat* nopeasti paikoilleen iloisesti *hälisten*. Opettaja *asettautui* viimeisenä kuljettajan paikalle, ja apuopettaja *laski* vielä kaikki matkalaiset ja *tarkisti* turvavyöt. *Istuimme* takapenkillä vierekkäin Taran, Tomin, Adrianan ja Zamzamin kanssa.

Bussi *hurruutteli* iloisesti *kaasutellen* pitkin tietä. Ohitsemme *kiirehti* monenlaisia kulkuneuvoja. Joku oppilaista *laski* ohi ajavien skootterien, moottoripyörien ja mopojen määrää innokkaasti eri kielillä. Ulkona *näkyi* lentokoneita ja yksi helikopterikin. Bussin ikkunasta *oli* mukavaa *katsella* keväistä maisemaa ja muita matkaajia. Vesillä *liikkui* soutu- ja purjeveneitä. Joku *matkusti* kanootilla, muutama suppilaudoillakin. *Oletko* sinä *kokeillut* melomista kanootilla tai *matkustanut* moottoriveneellä?

Jossain vaiheessa matkaa tytöt *aloittivat* Haitaribussi-laulun ja sen innoittamina *lauloimme* kaikki Laulurinteen kevättapahtuman laulut läpi. Sitten *olikin* jo aika *jakaa* eväitä ja *jaloitella* bussin pysähdyksen verran. Tomille *tuli* huono olo ja *siirryimme* loppumatkan ajaksi bussin etuosaan. Eläinpuiston kylttiä *ei näkynyt* vieläkään, ja *kävimme* jo *kääntymässä* yhden väärän tien päässä. Opettaja *taisi olla* hieman eksyksissä.

Ajatukset *risteilivät* päässäni ja *olin* välillä jo melkein kahden vaiheilla sen suhteen, *pitäisikö* meidän "*heittää* lusikka nurkkaan" arvoituksen suhteen vai "*laittaa* mietintämyssy tiukemmin päähän"?

– "Älä *hättäile*, *istu* mättäälle ja *leppäile*", *tokaisi* opettaja kuin ajatuksemme *lukien*.

Bussi *murahti* vastaukseksi, ja vauhti *hiljeni* lähes pysähdyksiin. *Päätin nauttia* retkestä ja *keskittyä* arvoitukseen hieman myöhemmin.

– Tuossahan se oikea risteys *näkyy* jo *olevankin*! Määränpää *on* suoraan edessämme alhaalla. *Olemme* perillä tuossa tuokiossa, *tokaisi* opettaja iloisesti. – Kaikki jonossa nenät vastakkain, ei vaan peräkkäin. "*Lähdetään* kuin hauki rannasta" kohti eläinpuistoa! Nyt ulos bussista, ylös mäkeä ja mäen päällä *kokoonnutaan* karttamerkin ympärille *saamaan* lisäohjeita.

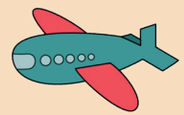
odottaa, kantaa, juosta, siirtää, istua, tuntea, varata, voida, jatkaa, huutaa, tulla, pakkautua, hälistä, asettautua, laskea, tarkistaa, hurruutella, kaasutella, kiirehtiä, näkyä, katsella, liikkua, matkustaa, kokeilla, aloittaa, laulaa, jakaa, jaloitella, siirtyä, käydä kääntymässä, taitaa olla, risteillä, olla (kahden vaiheilla), pitää, heittää, laittaa, hätäillä, miettiä, tokaista, lukea, murahtaa, hiljentyä, päättää, nauttia, keskittyä, tokaista, lähteä, kokoontua, saada, huudahtaa

VIERESSÄ

BUSSI

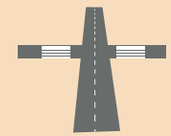
LENTOKONE

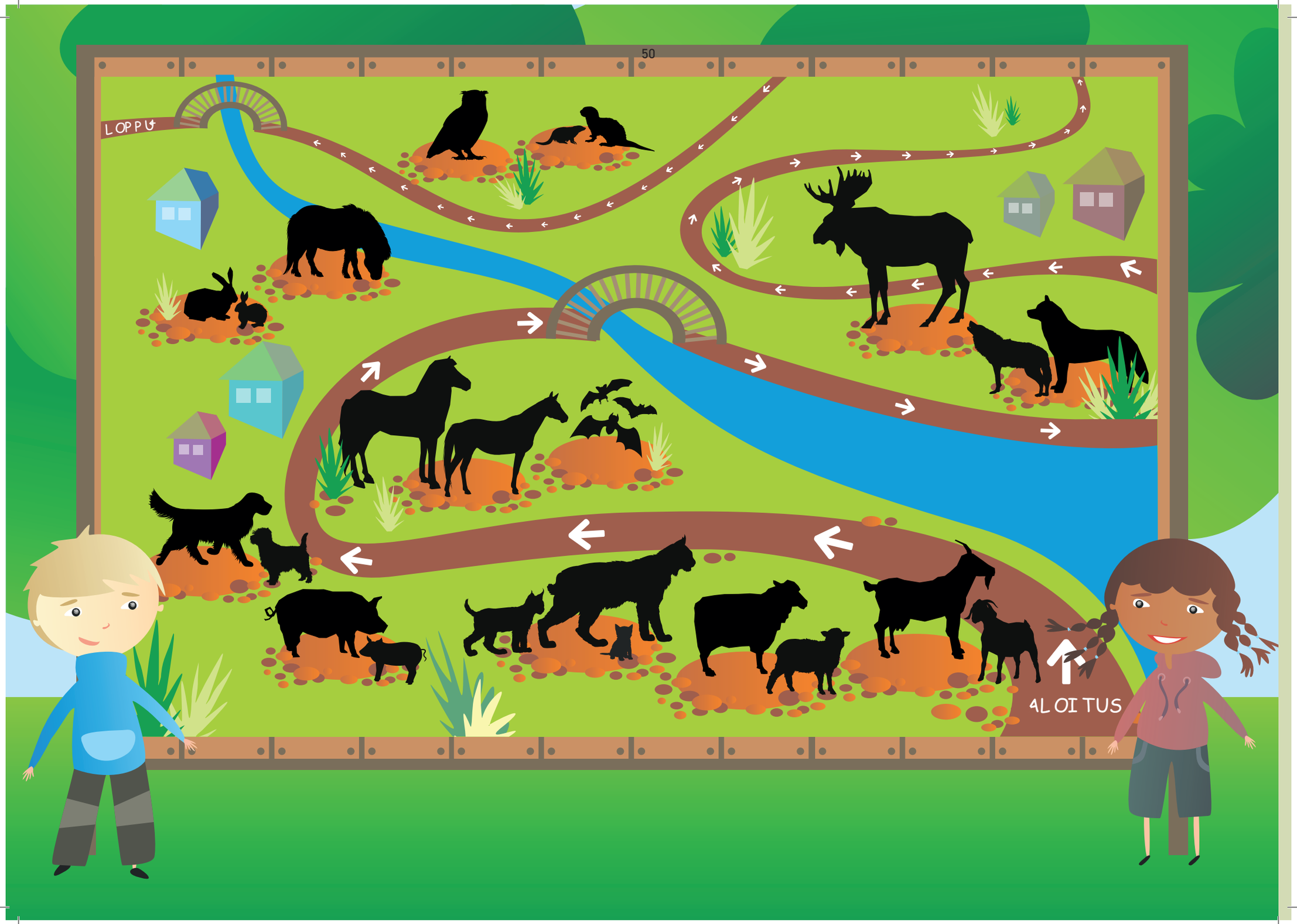
SKOOTTERI

TAKSI

RISTEYS

LOPPU
ALOITUS

Aurinko *lämmitti* mukavasti selkää, kun *kävelimme* kohti ensimmäisiä häkkejä ja aitauksia. *Odotin* kovasti *näkeväni* ilvekset, ketut ja pöllöt. Pöllöt *ovat* mummon lempiotuksia, koska niillä *on* keskeinen rooli monissa tarinoissa metsän vanhimpina ja viisaimpina eläiminä. *Onhan* se myös vaikuttavaa, että pöllöt *pystyvät pyörittämään* päätään lähes täyden kierroksen ja *huhuilemaan*, *viheltämään* tai *pulisemaan*. *Odotin* myös laulujoutsenten ja karhujen, Suomen kansallislintujen ja -eläinten näkemistä. Tytöt *toivoivat* riikinkukkojen *avaavan* pyrstönsä juuri meille.

– Katsokaa, lammakset! Adriana *huudahti*.

– Lampaat, *korjasi* opettaja. – Lammas, lampaat, sen monikko *taipuu* samalla tavalla kuin porras, portaat tai rikas, rakas ja hammas.

– Ja eri tavalla kuin ilves, ilvekset, vaikka sekin sana *loppuu* ässään, *tuumasi* Tara.

– Tuolla *on* myös kauriita ja aaseja, joten *ottakaa* puhelimet valmiiksi esille. *Haluan saada* kuvan itsestäni aasien kanssa, Tom *kiljaisi* ja *harppoi* jo kohti aitauksia. – *Olemme* varmasti kuin "kaksi marjaa" tuon komean aasin kanssa.

– *Olin* kyllä *miettinyt*, että *katsoisimme* ensin suomalaisia metsäneläimiä, mutta samapa tuo, opettaja *totesi*. – *Voitte liikkua* itseksenne ryhmissä lounasaikaan asti, ja *mennään* sen jälkeen *katsomaan* kettuja, karhuja ja hirviä yhdessä.

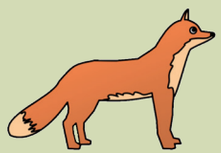
– Menoksi sitten vaan, *huikkasi* Tom kaukaa aasien luota.
– *Juokse* jo, Matviy, *haluan saada* kuvan juuri tämän aasin kanssa.

Tytöt *eivät innostuneet* aasien kuvaamisesta. He *olivat nähneet* viereisen aitauksen, jonne *sai kiivetä silittämään* kaneja, lampaita, pässejä ja vuohia. Kaikki *olivat* jo *kiivenneet* aidan yli ja *syöttivät* määkiville lampaille ruohoa. Ympäriltä *kuului* määkimistä, narskutusta ja pitkäkorvaisten aasien kummallista kiljuntaa.

lämmittää, kävellä, odottaa näkevänsä, pystyä, pyörittää, huhuilla, viheltää, pulista, odottaa, toivoa, avata, katsoa, huudahtaa, korjata, taipua, loppua, tuumata, ottaa, haluta, saada, kiljaista, harppoa, miettiä, todeta, liikkua, mennä, huikata, juosta, innostua, nähdä, kiivetä, silittää, syöttää, kuulua

ILVES

KETTU

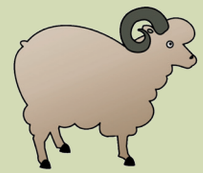
PÖLLÖ

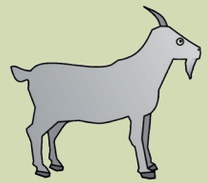
JOUTSEN

LAMMAS

PÄSSI

VUOHI

Pikkuinen karitsa *istui* Adrianan sylissä, ja sen mantelisilmät *kiilsivät* onnellisina.

Hetken kuluttua lounasleipiä *mutustaessamme juttelimme* arvoituksesta. Tomilla *oli* jälleen uusi teoria siitä, että amulettimme *saattoi olla varastettu* jostakin ja *piilotettu* siksi metsään.

– *Meinaatkos*, että jollakin *on ollut* tässä jutussa "ketunhäntä kainalossa", kuten opettaja *kutsuu* epärehellistä toimijaa? *kyselin* Tomilta.

– Pah, *ei* tässä *ole* ketuilla mitään tekemistä, Tom *hymähti*.
– Ennemminkin joku luihu rosvo *on varastanut* amuletin jonkun kuninkaallisen kotoa.

– Aika kaukaa haettua, *totesivat* Zamzam ja Tara yhteen ääneen.

– Suomessa *ei ole* kuninkaallisia *eikä* Joensuussa *ole* tietääkseni *vieraillut* edes presidentti! Tara *jatkoi* pohdiskeluaan.

Opettaja *kuuli* Taran kommentin ja *kertoi* meille Suomen ensimmäisestä presidentistä, Ståhlbergistä, joka *oli* jo kauan sitten *kuljetettu* siepattuna Joensuuhun. Tarina *liittyi* historiaan ja *oli* erittäin jännittävä. Tuonkin tapauksen jälkeen monet presidentit *olivat tehneet* virallisia vierailuja paikkakunnallemme.

Pähkäilyjen jälkeen *kävimme tervehtimässä* ylvästä riikinkukkoa. Se *ei suostunut* useista maanitteluistamme huolimatta *avaamaan* pyrstöään. "*Ei* kukko käskien *laula*", *tokaisi* opettaja ja *ohjasi* meitä metsäneläinkyltin suuntaan. Ainakin *näkisimme* nyt metsien kuninkaan, karhun, ja muitakin suomalaisia eläimiä. *Olin* innoissani ja *hoputin* riikinkukon kuvaamista *jatkavaa* Tomia *seuraamaan* jo kauempana *kulkevaa* opettajaa.

– Jippii, karhu *on* hereillä ja *kömpi* juuri esiin, *huikkasi* Adriana.
– *Tulkaa* nopeasti *katsomaan*!

Lammella veneet ja polkuveneet *keikkuivat* tuulessa. Mäen päältä katsottuna ne *näyttivät* ihan kaarnaveneiltä. Tom *taputti* olkapäätäni ja *osoitti* kauempana *uiskentelevia* sorsia ja joutsenia. Maisema *oli* kuin suoraan postikortista.

Ryntäsimme iloisesti *kiljuen* muiden perään.

istua, kiiltää, mutustaa, jutella, saattaa olla, varastaa, piilottaa, meinata, kutsua, kysellä, hymähtää, todeta, vierailla, jatkaa, kuulla, kertoa, kuljettaa, liittyä, tehdä, käydä, tervehtiä, suostua, avata, laulaa, tokaista, ohjata, nähdä, hoputtaa, seurata, kulkea, kömpiä, huikata, tulla, katsoa, keikkua, näyttää, taputtaa, osoittaa, uiskennella, rynnätä, kiljua

ROSVO

KARHU

RIIKINKUKKO

3
5
6
3
3
4
Tervetuloa
3
1
2
A1
A2
15
kioski

Heräsin luokkaretken jälkeisenä aamuna rahkalettujen huumaavaan tuoksuun. Mummo *hyräili paistaessaan* vielä viimeisiä lettuja. Äiti *oli* jo *lähtenyt* työhönsä ja *vienyt* matkalla kaksoset päiväkotiin.

– Hyvää huomenta, Matviychyku, *toivotteli* mummo lempeästi.
– *Oletkos keksinyt* uusia johtolankoja arvoitukseenne?

Kerroin mummolle eilisistä pohdinnoistamme ja opettajan kertomuksesta kaupungin historiaan *liittyen*. *Olin saanut* tästä idean karjalaisessa kulttuurikeskuksessa vierailemiseen. Ehkä sieltä *löytyisi* jotakin tietoa paikallisista arvoesineistä.

– *Tiedätkös* mummo, suomeksi *sanotaan*, että "asia *on* pihvi" silloin, kun joku asia *on* kunnossa tai *ratkaistu*. Toivottavasti *voin sanoa* sinulle niin jo illalla. *Olemme kulkeneet* jo moneen suuntaan ja *taidamme olla menneet* jo monesti vinoon. Arvoitukseen ei vain *ole löytynyt* ratkaisua ponnisteluistamme huolimatta.

– "Štšob rybku zjisty, treba v vodu lizty" eli " jos *mielii* kalaa, *on mentävä* veteen", mummo *muistutti* minua lohdullisesti ukrainalaisen sananlaskun mukaan. – *Jatka* vain, vnytšik, sinä *löydät* kyllä vielä tähän arvoitukseen ratkaisun.

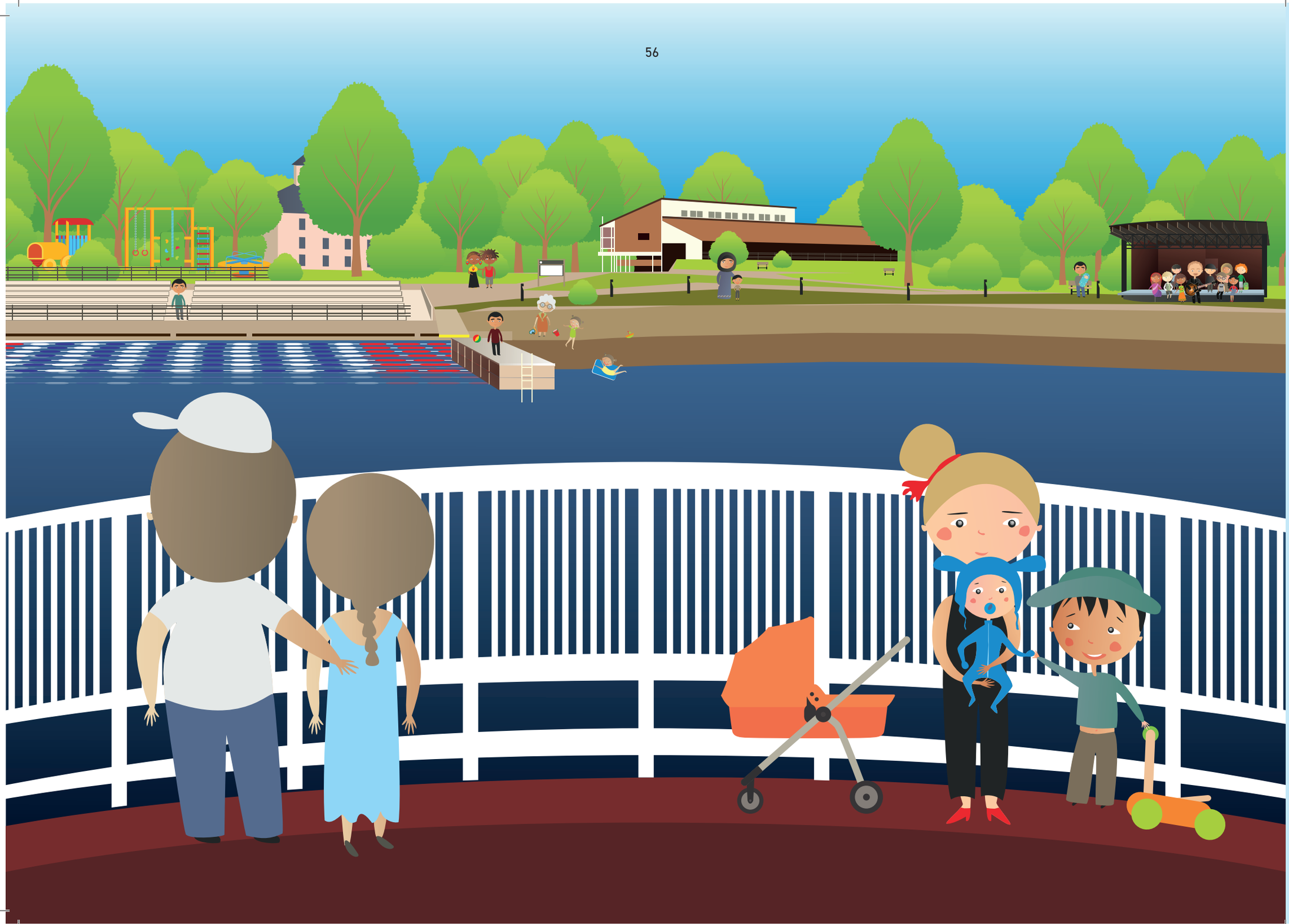
– Suomessa *puhutaan* sisusta, mummo. Sisulle *ei löydy* edes ukrainaksi käännöstä, mutta se *tarkoittaa* ainakin sitä, *ettei* koskaan *anneta* periksi. Että *mennään* vaikka "läpi harmaan kiven". Opettaja *kertoi* meille muuten eilen yhden mummoihin liittyvän sananlaskun. "Konstit *on* monet, *sanoi* mummo, kun kissalla pöytää *pyyhki*", siinä *sanottiin*. – *Eikä* se tosiaankaan *tarkoita*, että *pyyhkisit* Felixillä pöytää, vaan että *voit löytää* ratkaisun monella erilaisella tavalla.

Mummoa *nauratti* tämä kummallinen sananlasku, *vaikkei* hän *olisi* ikinä *pyyhkinyt* pöytää Felixillä edes kuvainnollisesti. Lellikkikissa Felix *söikin* vain parhaimpia herkkuja, mitä mummo kaupoista *löysi*.

Koulupäivän jälkeen *suunnistimme* kohti Ilosaarta, jossa karjalainen kulttuurikeskus *sijaitsi*. Zamzam *näpläsi* puhelintaan ja *pyysi* meitä *etenemään* kiertotietä, koska koulun takana olevassa puistossa *oli* näkyvissä paljon legendaarisia Pokemon-hahmoja. *Kiertelimme* pitkin lähikatuja, *käännyimme* oikealle ja vasemmalle, välillä *kuljimme* suoraan pitkin katuja ja välillä *peruutimme* samaan suuntaan takaisin. *Jouduimme poikkeamaan* kävelytieltä pyörätielle useamman kerran ja *ylittämään* tien suojatien kautta. Vihdoin legendaariset hahmot *oli metsästetty* ja *pääsimme siirtymään* Ilosaareen.

herätä, hyräillä, paistaa, lähteä, viedä, toivotella, keksiä, kertoa, liittyä, saada, löytyä, tietää, sanoa, ratkaista, voida, kulkea, taitaa olla, mennä, mieliä, muistuttaa, jatkaa, löytää, puhua, tarkoittaa, antaa, pyyhkiä, naurattaa, syödä, suunnistaa, sijaita, näplätä, pyytää, edetä, kierrellä, kääntyä, peruuttaa, joutua, poiketa, ylittää, metsästää, siirtyä

Suruksemme kulttuurikeskus *oli sulkenut* ovensa remontin takia. Ovet *aukeaisivat* vasta joskus kesän lopulla.

– *Kuunnelkaa*, kitaramusiikkia, *iloitsi* Adriana. – *Rakastan* kitaramusiikkia! *Mennään kysymään*, *osaako* tuo mies *soittaa* flamencoa!

– "Tervetuloa, ovet *on* avoinna. Kulttuuriarkistoon, popmuseoon, *saa nauttia*, *on* lupa *tanssia*", *lauloi* mies kitaransa kanssa.

Tunnistimme sävelmän ja sanat. Tuota laulua *olimme harjoitelleet* koulussa muiden Laulurinne-laulujen kanssa kevään suurkuorotapahtumaa varten jo monta viikkoa. *Siirryimme* lavan reunalle ja *lauloimme* mukana. Kitaramies *vinkkasi* meidät mukaan lavalle *musisoimaan*. Adriana *tanssahteli* iloisena kitaran rytmikkään soiton tahdissa ja *taputimme* innolla soolokitaraosuuksissa. Kitaramies *esittäytyi* ja *sanoi olevansa* Joensuusta kotoisin oleva muusikko. Hänet *oli kutsuttu* Laulurinteelle vierailevaksi artistiksi tänä vuonna ja hän *kertoi tulevansa* mielellään vanhaan kotikaupunkiinsa *esiintymään*.

– *Tiedätkös*, että kuorossamme *laulaa* opettajamme mukaan yli 5000 koululaista, Adriana *selitti* innostuneena kitaramiehelle.

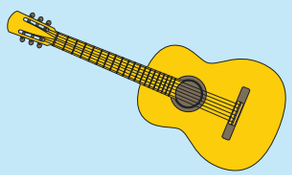
– *Osaatko soittaa* myös muita soittimia? Zamzam *tiedusteli* toisena.

Kolmantena vuorossa oleva Tara *kiirehti* kysymystään:
– *Oletko* ikinä *laulanut* tuhatpäisen kuoron solistina?

– Mistä *olet ostanut* tuon upean kitaran ja *oletko* oikeasti *tehnyt* tämän biisin? *Oletko ollut* keikalla täällä aiemmin? Tom *jatkoi* neljäntenä, iloisesti kysymyksiään *rallattaen*.

– Milloin *aloit soittaa* ja *säveltää*? minä *kysyin* vihdoin kysymystulvan *hellittäessä* hetkeksi.

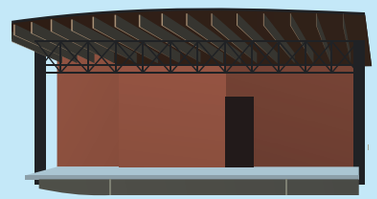
sulkea, aueta, kuunnella, iloita, rakastaa, mennä kysymään, osata, soittaa, nauttia, tanssia, laulaa, tunnistaa, harjoitella, siirtyä, vinkata, musisoida, tanssahdella, taputtaa, esittäytyä, sanoa olevansa, kutsua, kertoa tulevansa, esiintyä, tietää, selittää, tiedustella, kiirehtiä, ostaa, tehdä, jatkaa, rallattaa, säveltää, kysyä, hellittää

KITARA

MIES

LAVA

rock

Kitaramies *ei saanut* melkein suunvuoroa, niin innolla *kyselimme* häneltä kaikkea musiikin tekemiseen liittyvää. Hän *oli* ihan oikea kuuluisuus ja *oli ollut* televisiossakin monta kertaa. *Kerroimme* myös löytämästämme esineestä, ja kitaramies *kertoi seikkailleensa* lapsena samassa metsikössä.

– Uskomatonta, *totesi* Tom. – Silloinhan meidän amulettimme *voi olla* vaikka muinaisuudesta. Jos tuo metsä *on ollut* paikoillaan jo kauan sitten.

– Kukahan *osaisi kertoa* meille muinaisuuden Joensuusta? *mietti* Zamzam.

– Minäpä *tiedän* juuri oikean henkilön, *vastasi* kitaramies *naureskellen*. – *Menkää* Jokiasemalle ja *kyselkää* historioitsijan kantapöytää terassilta. Se *löytyy* siitä merikapteenin patsaan vierestä. Pöydässä *istuu* takuuvarmasti ikälopussa huopahatussaan tämä paikallinen kuuluisuus, ellei hän *ole lähtenyt* kanootillaan tai veneellään *seilaamaan* joelle.

– *Puhuukohan* kitaramies nyt “läpiä päähänsä”, *pohdiskelin* mielessäni.

Muut *tuijottivat* kitaramiestä "hoo moilasena", *eivätkä saaneet* sanaa suustaan.

Katselimme toisiamme hetken ihmeissämme, mutta *päätimme noudattaa* tätä vinkkiä. *Eihän* meillä *ollut* mitään menetettävää ja kauniina iltana *voisimme* ainakin *nauttia* Jokiasemalla jäätelöt. *Kiittelimme* kitaramiestä musiikkihetkestä ja neuvosta. Musisointimme *oli kerännyt* paikalle muitakin luokkalaisiamme. Maissam ja Patkin *halusivat lähteä* mukaamme Jokiasemalle.

Patin pyörä *oli* rikki, joten hänen äitinsä *lupasi tuoda* Maissamin ja Patin autolla Jokiasemalle. Siten *saisimme* myös El Niñon ja Ladyn mukaamme.

– Koirat *täytyy saada* mukaan jätskille. Nehän alun perin *löysivät* koko amuletin, Adriana *selitti*.

– *Uskotteko* tosiaan, että arvoitus *ratkeaa* tänään? *kysyi* Tom.

– *Onkohan* historioitsija tosiaan paikallaan? Mitä *teemme*, jos häntä *ei näykään*? *pohti* Tara.

Erosimme rappukäytävässä jännittyneissä tunnelmissa ja *sovimme tapaavamme* tunnin kuluttua päivällisen jälkeen polkupyöräkatoksessa.

METSÄ-METSIKKÖ

PATSAS

POLKUPYÖRÄ

saada, kysellä, kertoa, seikkailla, todeta, miettiä, tietää, vastata, naureskella, mennä, löytyä, istua, lähteä, seilata, puhua, pohdiskella, tuijottaa, saada (sana suustaan), katsella, päättää noudattaa, voida nauttia, kiitellä, kerätä, haluta lähteä, luvata, tuoda, täytyä, löytää, uskoa, ratketa, kysyä, näkyä, erota, sopia tapaavansa

JOKIASEMA

– Minä *syön* ainakin kaksi jäätelöpalloa: mangoa ja toffeeta, Adriana *totesi*, kun *viiletimme* pyörillämme kohti Jokiasemaa.

Adriana *oli laittanut* päähänsä uuden punaisen pyöräilykypäränsä ja *vaihtanut* päälleen taas lempitanssiasunsa. Mitenkähän tuon röyhelöhelman kanssa pyöräileminen *onnistuisi*?

– Minä *haluaisin* vaniljatuutin ja kokiksen, *tiedotti* Tara.

– Ja minulle hampurilainen ja ainakin kolme jäätelöpalloa, *uhosi* Tom. – Minulle *jäi* nälkä, vaikka juuri *söin* makaronilaatikkoa ison lautasellisen.

– *Voisikohan* joku *lainata* minulle rahaa jätskiin ja kaakaoon? Zamzam *kyseli*. – *Unohdin* rahakukkaroni kotiin.

–*Tarjotaan*, *tarjotaan*! kaikki *huusivat* kuorossa.

Pyöräilytiet *olivat* puhtaiksi lakaistuja, ja puissa *näkyi* jo lehtiä.

Värikkäissä asuissaan olevia ihmisiä *käveli*, *pyöräili*, *rullalautaili*, *rullaluisteli* ja *juoksi* joen rannalla, puistoissa ja kaduilla.

Ravintolan terasseilla *istui* paljon *hymyileviä* ihmisiä. Kaikkialla *kuului* naurua, musiikkia ja toinen toistaan iloisempaa puheensorinaa. *Oliko* tämä edes sama kaupunki, johon *olimme* alkusyksystä *tulleet*?

Ja mikä parasta, *oli* aivan valoisaa, vaikka *oli* jo ilta. Tämä pohjoisen ihmeellinen yötön valo! Siitä *haluaisin kertoa* sinulle lisää, mutta tarinamme *sai* ratkaisevan käänteen Jokiaseman terassilla, joten *kiiruhdetaan* eteenpäin.

syödä, todeta, viilettää, laittaa, vaihtaa, onnistua, haluta, tiedottaa, uhota, jäädä, voida, lainata, unohtaa, tarjota, huutaa, näkyä, kävellä, pyöräillä, rullalautailla, rullaluistella, juosta, istua, hymyillä, kuulua, tulla, kiiruhtaa, haluta, kertoa, saada

PYÖRÄILYKYPÄRÄ

RÖYHELÖHELMA

LAUTANEN

KUKKARO

TERASSI

JOKIASEMA

Tuota pikaa *saavuimme* Jokiasemalle. Terassilla *oli* melko tyhjää. *Tähysimme* katseellamme merikapteenin patsasta ja huopahattuista vanhusta. *Päättelimme*, että historioitsijan *täytyi olla* varmasti ainakin satavuotias, jos hän *tunsi* kaikki muinaiset tarinat ja *oli ollut* täällä jo kitaramiehen lapsuudessa.

Missään ei *näkynyt* vanhusta. *Päätimme käydä tilaamassa* annoksemme ja *tulla* sitten uudestaan terassille.

– *Saisinkohan* tuollaisen aidon vohvelin jäätelööni? *pyysin* kahvilassa.

– Minä *voisin maksaa* käteisellä, jos *sopii*, *jatkoi* Adriana rahojaan *laskeskellen*.

Hän *tarjosi* myös Zamzamin annoksen ja *siirryimme* terassille. Vanhusta *ei näkynyt* edelleenkään missään, mutta lähes kaikki pöydät *olivat* nyt täynnä. *Valitsimme* täydeltä terassilta suuren pöydän, jossa *istui* vain yksi mies lampaita *syötellen*.

– *Saisimmeko istua* tähän? *Olisiko* tässä vapaata? *kyselimme* mieheltä.

– *Istukaa* vain, *olkaa* hyvä. Jos lammasseura *kiinnostaa*, tämä *on* paras mahdollinen paikka, mies *totesi* meille ystävällisesti.

Tara ja Tom *istuutuivat* ja *puhuivat* tavalliseen tapaansa hetken ranskaa Maissamin kanssa.

– Je suis un historien français et j'habite ici depuis plusieurs années, mies *totesi* ilahtuneena heille ja *jatkoi* suomeksi:
– *Olen* historioitsija Thierry Petit. Hauskaa *kuulla* täällä ranskaa. *Olenkin* tässä juuri *kirjoittanut* historiallista tarinaa jokivarren monikielisestä kaupungista.

– Hauska *tavata* monsieur Petit! Te olette siis historioitsija! minä *tervehdin* ilahtuneena.

– Teillä *ei olekaan* päässänne huopahattua, kuten meille *kerrottiin*, *jatkoi* Adriana.

– Huopahattuni *meni* jo aikaa sitten tuonne tarhaan tipujen lämmikkeeksi, monsieur Petit *selitti* meille iloisesti.
– Se *oli* minulle rakas asuste, mutta eläinystävämme *valitsivat* sen pehmikkeekseen varmasti hyvästä syystä.

saapua, tähytä, päätellä, täytyä olla, tuntea, näkyä, päättää, käydä, tilata, tulla, saada, pyytää, voida, maksaa, sopia, laskeskella, tarjota, siirtyä, valita, istua, syötellä, kysellä, kiinnostaa, todeta, istuutua, puhua, jatkaa, kuulla, kirjoittaa, tavata, tervehtiä, kertoa, mennä, selittää

VANHUS

ANNOS

KÄTEINEN

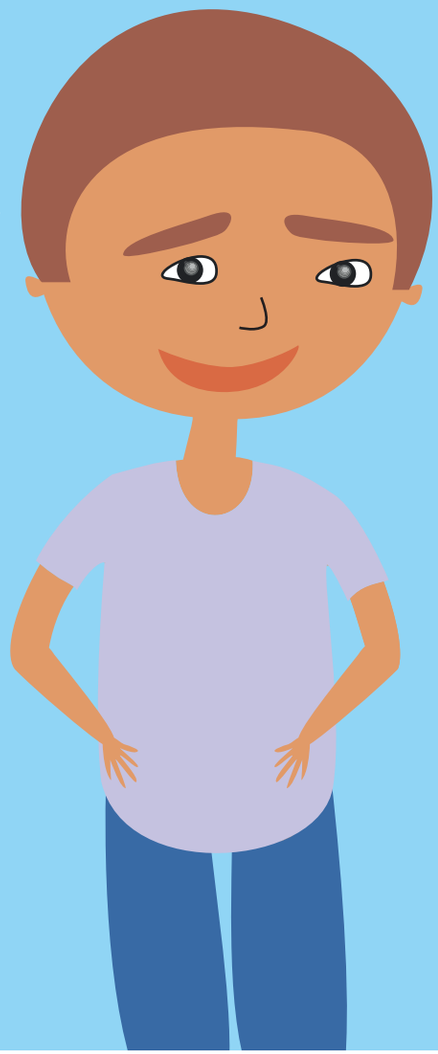

TIPU

SILTA

Je suis un historien français.

Meidän mielestämme monsieur Petit *oli* aivan mahtava tarinankertoja. Hän *kertoi* meille kiinnostavia yksityiskohtia jo muinaiskaudella täällä liikkuneista kansainvälisistä matkaajista sekä 1900-luvun tukkimiehistä. *Kuulimme* myös sen, että Joensuuhun *tehtiin* jo vuonna 1827 ensimmäinen pysyvä silta ja 21 vuotta siitä Joensuu *julistettiin* kaupungiksi. Uuden kotikaupunkimme tarinat *olivat* niin kiinnostavia, että melkein *unohdimme* näyttää oman esineemme historioitsijalle.

– Tästä *on kulunut* kirjoitus sivuilta lähes kokonaan, mutta näistä haaleista lehväkuvioista ja yläosan kruunusta *päättelen* tämän merkin *olleen* jotenkin sidoksissa Helsingin yliopiston vanhaan sinettiin. Tämä *voisi olla* jonkinlainen yliopiston antama ansiomerkki tai mitali. Ystäväni *on* Helsingin yliopiston historian professorina, ja *voin järjestää* teille tapaamisen hänen kanssaan, monsieur Petit *totesi* ja *ojensi* meille mitalin takaisin.

– Ja me *olemme menossa* luokkaretkelle sinne muutaman päivän kuluttua, *muistutin* kaikkia. – *Voimme tavata* professorin Helsingissä.

– *Onko* meidän pakko *odottaa* tosiaan vielä ensi viikon alkuun asti? *tuskaili* Adriana.

– "*Ei* tässä yhtään jäniksen selässä *olla*", vaikka *joudummekin odottamaan*, *vastasin* muille. *Yritin olla* "viilipyttynä", vaikka *olin* oikeasti ihan yhtä kärsimätön *saamaan* ratkaisun asiaan.

– Hau-hau! El Niño *oli* täysin samaa mieltä kanssamme ja *tempoi* talutushihnaansa innokkaasti.

– Tämä viikko "*matelee*", *tokaisi* Tom ja *oli* jo lähtövalmiina pyöränsä luona. – "Odottavan aika *on* pitkä".

– Kiitos avustanne, monsieur Petit, *huikkasimme* vielä kiitollisina. *Suuntasimme* pyörämme kohti keskustaa ja Patin äiti *sijoitti* haukkuvan El Niñon ja hiljaisen Ladyn auton takapenkille turvavöihin.

kertoa, kuulla, tehdä, julistaa, unohtaa, kulua, päätellä, järjestää, todeta, ojentaa, olla menossa, muistuttaa, voida tavata, odottaa, tuskailla, joutua odottamaan, vastata, yrittää olla, saada, tempoa, madella, tokaista, huikata, suunnata, sijoittaa

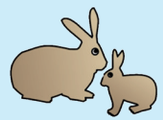
LEHVÄKUVIO

YLIOPISTO

KRUUNU

JÄNIS

TALUTUSHIHNA

KAUPUNGIN KESKUSTA

TAKAPENKKI

9:30
10:45
14:15
18:00
21:55

Odottavan aika *oli* totisesti **PIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIITKÄ.**

Perjantaina päivä *eteni* tuskastuttavan **HI-TAAS-TI.**

Aluksi meillä *oli* matematiikan tunti, *eikä* se *tuntunut loppuvan* millään. Aina kun *vilkaisin* kelloa, se *ei ollut edennyt* juuri ollenkaan.

Välitunnillakaan mikään *ei huvittanut* minua. Tom *koetti ehdotella* kiikkupolttopallon pelaamista, mutta minua *ei innostanut*.

Jäimme vielä teatterikerhoon koulupäivän jälkeen, joten *pääsimme* välipalalle kahden aikaan. Siihen mennessä *tuntui* kuin koulupäivä *olisi kestänyt* vähintään viikon.

Illalla mummo *luki* meille eläintarinoita. *En jaksanut keskittyä*, vaikka mummo *muunteli* ääntään ja kaksoset *kikattivat* erilaisten eläinten äänille. *Olin* levoton ja mummo *huomasi* sen.

– ”Terpy kozatše- otamanom staneš” (”Kun *odottaa* kauan, se *on* sinulle lopulta hyväksi”), mummo *muistutti*.

– Suomeksi *sanotaan*, että ”eteenpäin! *sanoi* mummo lumessa”, *jatkoin* mummon innoittamana.

– *Ole* vain ylpeä teidän etenemisestänne. Salaisuus *selviää* varmasti siellä yliopistolla, mummo *jatkoi* rohkaisemistaan.
– Hyvää työtä *olet tehnyt* ja *voit olla* tyytyväinen suoritukseenne.

– ”Kukas se kissan hännän *nostaa*, ellei kissa itse”, *jupisin* vielä *nukkumaan mennessäni* Felixin korvaan. Kunpa aamu *tulisi* nopeasti ja seuraava päivä *kuluisi* siivillä. Sen jälkeen *olisi* jo matkalle lähtö edessä.

edetä, tuntua, loppua, vilkaista, huvittaa, koettaa, ehdotella, innostaa, jäädä, päästä, kestää, lukea, jaksaa, keskittyä, muunnella, kikattaa, huomata, odottaa, muistuttaa, sanoa, jatkaa, selvitä, tehdä, nostaa, jupista, mennä nukkumaan, tulla, kulua

Olimme luvanneet viedä kaksoset *leikkimään* lastenmuseoon lauantaina. Adriana *keksi*, että siellä roolivaatevaraston äärellä meidän *olisi* samalla hyvä *harjoitella* kevätjuhlaesitystämme. Kaikki *pääsivät* paikalle ja harjoitukset *alkoivat*. Kaksoset *leikkivät* laivassa olevilla leluilla ja *katsoivat* harjoituksiamme.

– Tervetuloa sirkus Saippuakuplan keskipäivän esitykseen, *aloitin* omat vuorosanani näyttämöllä. *En muistanut* seuraavia sanojani ollenkaan.

– Tänään *koette* aluksi merellisen seikkailun, kun sirkuksemme upeat delfiinit ja niiden mahtavat kouluttajat *aloittavat* huiman ohjelmanumeronsa, Adriana *auttoi* minua pitkissä vuorosanoissani.

– Delfiinit *leikkivät* tänään palloilla, *jatkoin* roolissani.

Sitten Tom *saapui* näyttämölle laivan laskusiltaa pitkin ja miekkaansa *heilutellen*. Tara *leikki* omalla miekallaan. Tom *alkoi miekkailla* Taran kanssa.

– Ei, Tom! *Et voi ottaa* miekkaa kouluttajan asusteeksi, Adriana *parahti*.

Tomia *nauratti*, ja leijonankesyttäjää esittävä Pat *ei uskaltanut sanoa* mitään, koska Adriana *näytti* tosi vihaiselta. Zamzam *istui* liikkumatta aarteen päällä, *eikä* hänkään *halunnut puuttua* tilanteeseen. Meriahventa esittävä Jason *piilotteli* katolla. Kun kaksoset *innostuivat* tempuista ja *taputtivat* haltioituneina Tomin taidoista, *ei* Adrianakaan *voinut olla* enää vihainen. Hän *pyysi* meitä *istumaan* laivan kannelle ja *kertaamaan* juonta yhdessä. Roolityö *oli* kaikilla kuulemma puutteellista, ja Adrianan mielestä *oli* parasta *palata* tarinan alkulähteille.

luvata, leikkiä, keksiä, harjoitella, päästä, alkaa, katsoa, aloittaa, muistaa, kokea, auttaa, jatkaa, saapua, heilutella, miekkailla, ottaa, parahtaa, naurattaa, uskaltaa, sanoa, näyttää, istua, haluta, puuttua, piilotella, innostua, taputtaa, voida olla, pyytää, kerrata, palata, luoda, nähdä, syntyä, tapahtua, nousta, pyöriä, heijastaa, kaapata, muuttua, seurata, kadota, tyhjentyä, jäädä, löytää, ratkaista, ryhtyä, saada, vapauttaa, iloita, palata, tarvita, tehdä, elää, vapautua, tulla, komentaa, voida, jatkua

WC

– ***Olipa* kerran** iloinen sirkustirehtööri ja hänen erityisen kaunis sirkusprinsessansa, jotka *halusivat luoda* uudenlaisen sirkuksen.

Jokaisena päivänä he yhdessä *keksivät* uudenlaisia asioita, joita tavallisissa sirkuksissa *ei ollut nähty* koskaan ennen. *Syntyi* merellinen taikasirkus, jossa kaikki *tapahtui* veden alla, ja iloiset kuplat *nousivat* pintaan jokaisen onnistuneen ohjelmanumeron jälkeen. Kuplat *pyörivät* vimmatusti ja *heijastivat* jokaisen ohjelmanumeron huippukohtia ennen katoamistaan takaisin vedeksi.

Kunnes eräänä päivänä tämän merisirkuksen erityisen kaunis sirkusprinsessa *kaapattiin* pois merestä yläilmoihin. Tirehtööri *oli* aivan lohduton ja hänen mielensä *muuttui* mustaksi.

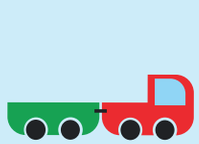
Siitä mustuudesta ***seurasi* se, että** kaikki taikakuplat *katosivat* merestä ja sirkus *tyhjeni* ensin katsojista, sitten vielä hauskoista esiintyjistä. Vain uskollinen leijonankesyttäjä *jäi* sirkukseen merileijoniensa kanssa.

Kunnes viimein meriahvenprinssi *saapui* delfiinien tuomana sirkukseen. Hän *löysi* itkevän tirehtöörin ja *lupasi ratkaista* ongelman merileijonaystäviensä avulla. Rohkea kolmikko *ryhtyi* toimeen, ja pian kaunis sirkusprinsessa *saatiin vapautettua* ilmojen teiltä takaisin mereen. Tirehtööri *iloitsi*, kun kaikki kadonneet taiteilijat *palasivat* takaisin sirkukseen.

Sen päivän jälkeen mikään *ei ollut* sirkuksessa ennallaan. Tirehtööriä *ei* enää *tarvittu* entiseen työhönsä, sillä kaikkien päämääränä *oli leikkiä* vapaasti. Meriahvenesta *tehtiin* leikinjohtaja, ja kaikki *seurasivat* häntä merien ääriin. Meriahvenprinssi ja kaunis sirkusprinsessa *elivät* onnellisina elämänsä loppuun asti merien valtakunnassa. **Loppujen lopuksi** kaikki muutkin *olivat* onnellisia, myös tirehtööri, joka *vapautui* ikävän kireästä asustaan sekä vastuistaan. Sen sijaan tirehtööristä *tuli* suositun meduusaliitelyn vetäjä.

– *Aloitetaan* sitten uudestaan siitä kohdasta, jossa delfiinit *saapuvat* näyttämölle, *komensi* Adriana tomerasti meidän täydellisen hiljaisuutemme jälkeen. – Lopuksi *voimme leikkiä* vielä meduusaliitelyä. Siihen *saavat* kaksosetkin *tulla* mukaan, *lupasi* ohjaajamme armeliaasti.

Harjoitukset *jatkuivat* onnistuneesti, ja jopa minä *muistin* tällä kertaa vuorosanani.

LELU

PALLO

MIEKKA

PELASTURENGAS

KÄSI

SIRKUSTIREHTÖÖRI

KUPLAT

POSTI

Myöhemmin iltapäivällä *menimme* vielä torille, koska Adrianan tanssiryhmä *esiintyi* siellä. Sää *oli* kaunis, ja *tuntui* että kaikki tutut *olivat* torilla. *Kävin* Zamzamin kanssa *hakemassa* vettä torin vesipisteeltä ja *istahdimme* muita odotellessamme penkille.

– Mitä *tehdään*, jos se professori *ei olekaan* maanantaina yliopistolla?

– Kyllä hän *on* varmasti paikalla, koska *on luvannut*, *totesi* Zamzam järkevään tapaansa. – Onneksi *matkustamme* Helsinkiin sunnuntaina, jotta *olemme* siellä jo maanantaina aamusta alkaen. Opettaja *lupasi*, että *saamme käyttää* aikaa maanantaina ensin professorin *tapaamiseen* sekä arvoituksen *ratkaisemiseen*. Sitten vasta *katsomme* nähtävyyksiä. *Aiotko* sinä *kiertää* monta nähtävyyttä?

– *Onhan* yliopistokin yksi tärkeä nähtävyys, vaikka sitä *ei mainita* turistioppaassa. Minä *haluaisin* ehtiä *käydä* myös luonnonhistoriallisessa museossa sekä eduskuntatalossa, *kerroin* Zamzamille.

– Minäkin *aion käydä* ehdottomasti luonnontieteellisessä museossa sekä observatoriossa. Jos aikaa *riittää*, *haluaisin nähdä* myös Sibelius-monumentin ja Finlandia-talon. Kaikkea *ei* kuitenkaan *ehdi* yhden reissun aikana, Zamzam *jatkoi*.

Vähitellen koko viisikkomme *alkoi olla* koossa. *Jatkoimme* Helsingin matkan suunnittelua ja *pohdimme*, mitä eväitä ja varusteita *tarvitsimme* mukaan. Toriesitysten lomassa päivä *oli* onneksi *kulunut* nopeasti ja *oli* aika *lähteä* kotiin.

Helsinki – täältä *tullaan*!

mennä, esiintyä, tuntua, käydä, hakea, istahtaa, luvata, todeta, matkustaa, saada, käyttää, tavata, ratkaista, katsoa, aikoa, kiertää, mainita, haluta, kertoa, riittää, nähdä, ehtiä, alkaa olla, jatkaa, pohtia, tarvita, kulua, lähteä, tulla, tehdä

PENKKI

EVÄÄT

RAUTATIEASEMA JÄRNVÄGSSTATION

Saavuimme illalla pitkän junamatkan jälkeen Helsinkiin. Opettaja *kertoi*, että upea rautatieasema *oli* saman arkkitehdin, Eliel Saarisen, suunnittelema kuin meidän uuden kotikaupunkimme teatteri. Adriana *muistikin* siitä, että hän *haluaa nähdä* kuuluisan kansallisteatterin, jonne *aikoo pyrkiä* isona näyttelijäksi. Opettaja *tiesi*, että kansallisteatteri *löytyy* ihan hotellimme vierestä. *Majoituimme* entisestä rautatien pääkonttorista tehtyyn hotelliin. Tuon pääkonttorin *oli suunnitellut* se sama kuuluisa arkkitehti.

Opettaja *ohjeisti* meitä vielä huoneiden *jakamisen* jälkeen. Hän muistutti säännöistä ja seuraavan päivän ohjelmasta. *Sovimme*, että koko luokka *lähtee* aamupalan jälkeen kanssamme yliopiston lähelle *katsomaan* Senaatintoria ja Tuomiokirkkoa.

– *Saammekohan* tänä yönä unta, kun salaisuuden ratkaisu *häämöttää* näin lähellä? Tara *kuiskasi* minulle vielä upean hotellin portaikoissa.

– Entäs jos se professori *ei tunnistakaan* kuviota ja *olemme* taas lähtöpisteessä arvoituksen kanssa? Zamzam *pohdiskeli*.

– Silloin me "*hypimme* seinille" ja *toteamme*, että tämä juttu "*meni* pipariksi", *tokaisin* vastaukseksi.

– Äh, kyllä hän varmasti *tunnistaa* kuvion. Huominen *on* ratkaisun päivä, Tara *rohkaisi* meitä kaikkia.

– *Katsokaa*, miten hieno lasiterassi tuolla *on*. *Mennään* sinne *syömään* aamulla, *keksi* Adriana.

– Minä *menen* vielä kuntosalille ennen aamupalaa ja *herään* jo kuudelta, Tom *sanoi* minulle.

– Toivottavasti *et herää* herätyskelloni ääneen.

–"*Sopii* kuin nyrkki silmään", *tokaisin* takaisin. – Minä *aion lähteä* aamulenkille tuohon Kaisaniemen puistoon hotellin taakse. Opettaja *lupasi tulla* mukaan. Hänkin *on* aamuvirkku.

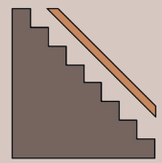
saapua, kertoa, muistaa, haluta, aikoa, pyrkiä, tietää, löytyä, majoittua, suunnitella, ohjeistaa, jakaa, sopia, lähteä, katsoa, saada (unta), häämöttää, kuiskata, pohdiskella, hyppiä, todeta, mennä, tokaista, tunnistaa, rohkaista, syödä, herätä, sanoa, luvata, tulla, nähdä

RAUTATIEASEMA

YÖ

PORTAIKKO

HERÄTYSKELLO

NYRKKI

TAKANA

Seuraavana aamuna *ihmettelimme* joukolla Senaatintoria ja kaunista kirkkoa. Paikalla *oli* muutama muukin innokas turisti, ja kamerat ja puhelimet *räpsähtelivät* jatkuvasti. *Käännyimme vilkuttamaan* muulle ryhmällemme ja *suuntasimme* kohti yliopistoa. *Tapasimme* korkeassa aulassa arvokkaan oloisen naisen, joka *esittäytyi* historian professoriksi ja monsieur Petitin ystäväksi. *Ojensimme* mitalin professorin *tutkittavaksi*. Professori *nosti* esiin suurennuslasin ja *tarkasteli* sillä mitalia. Hetken *tutkittuaan* professori *nosti* hyllystään painavan kirjan ja *selasi* sitä hetken.

– Tässä kuvassa *on* Onni Okkonen. Hän *oli* taidehistorian professori, joka *toimi* Helsingin yliopistolla vuosina 1927–1948. Hän *oli* myös taidekriitikko ja taiteen keräilijä. Okkonen *matkusteli* ympäri maailmaa ja *kartutti* taide-esineistöään esimerkiksi Kiinasta asti. Hänen taidekokoelmansa *on* nykyään Joensuun taidemuseossa, professori *kertoi*.

– Nyt "*meni* yli hilseen"! Joensuun taidemuseossa? Miten taidekokoelma *on päätynyt* sinne, jos Okkonen *eli* täällä? Tom *kysyi* professorilta.

– Onni Okkonen *oli* kotoisin Joensuusta. Hänet *nimitettiin* jopa Suomen akatemiaan, ja hän *sai* ansiomerkin Helsingin yliopistolta. Tämä merkki *näyttäisi olevan* yksi Helsingin yliopiston jakamista erityisistä ansiomerkeistä eli mitaleista. Ihan samanlaista merkkiä *ei ole myönnetty* kenellekään muulle, joten tämän *täytyy olla* tosiaan Onni Okkoselle *kuulunut* mitali. *En* kuitenkaan *löydä* mistään merkintää, että joku Okkosen ansiomerkeistä *olisi ilmoitettu* kadonneeksi, *jatkoi* professori.

– Wau! Siistiä, hän *on* siis *ollut* joensuulainen mitalisankari, *huomautti* Tom. – Ehkä hänellä *oli* niin paljon mitaleita, *ettei* hän *huomannut* yhden *kadonneen*.

– Miten tuo mitali *on voinut päätyä* metsään, *pohti* Adriana.

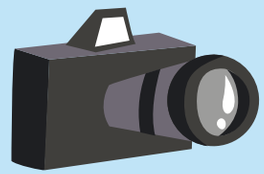
ihmetellä, räpsähdellä, kääntyä, vilkuttaa, suunnata, tavata, esittäytyä, ojentaa, tutkia, nostaa, tarkastella, selata, toimia, matkustella, kartuttaa, kertoa, mennä, päätyä, elää, kysyä, nimittää, saada, näyttää olevan, myöntää, täytyä olla, kuulua, löytää, ilmoittaa, jatkaa, huomauttaa, huomata, kadota, päätyä, pohtia

KIRKKO

TURISTI

KAMERA

AULA

SUURENNUSLASI

– Ehkä Okkonen *oli* myös urheilija ja *unohti* mitalinsa kaulaan *juostessaan* lenkkiä Joensuussa? Tom *sutkautti*. – Tai ehkä häneltä *varastettiin* tämä mitali kokoelmista ja se *kätkettiin*...

– Tom! *huusimme* yhteen ääneen *muistamatta*, että *olimme* arvokkaassa yliopistossa.

– Joka tapauksessa te *olette* sankareita, kun *olette löytäneet* tällaisen harvinaisen ansiomerkin. Varmasti Joensuun taidemuseo *ottaa* tämän mitalin mielellään kokoelmiinsa, professori *päätti* puheensa.

Arvoitus *oli ratkennut*, vaikka Tom *koettikin* vielä *kehitellä* tarinaan sivukäänteitä ja *päästellä* "sammakoita suustaan" arvokkaalla paikalla. Kun *poistuimme* yliopistolta muiden seuraan Senaatintorille, Tom *yritti* vielä *jatkaa* rosvotarinaansa hetken aikaa. Sitten lupaus uimastadionille menemisestä *sulki* hänenkin suunsa. Tom *oli* Tom, vaikka "voissa *paistaisi*". Siksi hän *olikin* paras kaverini ja mitä mainiointa seuraa jännittävissä ja vauhdikkaissa käänteissä. *Kuultuaan* mitalin alkuperästä opettaja *totesi* meille, että *teimme* kyllä "nappisuorituksen". Hän *selitti* sen tarkoittavan sitä, että kaikki *oli onnistunut* ihan täysosumana.

– "Helppo nakki!", *huudahti* Tom. Meidän jengi nyt *on* vain ihan paras!

Kyllä meitä *hymyilytti* erityisen paljon koko loppureissun ajan.

unohtaa, juosta, sutkauttaa, varastaa, kätkeä, huutaa, muistaa, löytää, ottaa, päättää, ratketa, koettaa, kehitellä, päästellä, poistua, yrittää, jatkaa, sulkea, paistaa, kuulla, todeta, tehdä, selittää, onnistua, huudahtaa, hymyilyttää

PST! TÄÄLTÄ LISÄÄ HELSINGIN NÄHTÄVYYKSIÄ:

URHEILIJA

KAULA

SANKARI

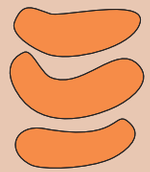
SAMMAKKO

NAPPI

TÄYSOSUMA

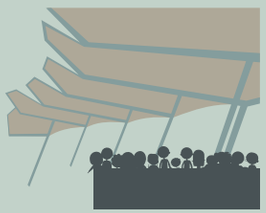

NAKKI

Luovutimme Okkosen mitalin museonjohtajalle heti Joensuuhun *palattuamme*. *Kuulimme* myös häneltä, että taidemuseo *oli nimetty* Onni-museoksi juuri Okkosen mukaan. Museonjohtaja *kiitteli* meitä vuolaasti ja *sanoi*, että toimittaja *haastattelisi* meitä myöhemmin.

Perjantaina *matkustimme* Laulurinteen suurkuorotapahtumaan busseilla. Viimeiset pari viikkoa *olivat olleet* niin puuhakkaita, että *emme olleet ehtineet pysähtyä* juuri hetkeksikään *miettimään* koulun loppumista tai kesälomaa. Nyt *tajusin* selvästi sen, että lukuvuosi *oli loppumassa* ja meidän luokkamme *hajoamassa*. Suurin osa luokkamme oppilaista *siirtyisi* elokuussa valmistavan opetuksen luokasta eri luokille. Onneksi *jäisimme* tähän samaan kouluun, vaikka *menisimmekin* eri luokille. Minä, Tara ja Tom *aloittaisimme* viidennen luokan, ja Adriana ja Zamzam *menisivät* neljännelle luokalle.

KATSOMO

KAUPUNGINJOHTAJA

– Hei, Matviy, *lopeta* haaveilu, Tom *palautti* sanomisellaan minut maan pinnalle. – *Olemme* perillä ja *katso* miten "sikana" täällä *on* busseja!

– Tuolla *on* se kitaramies, Adriana *huomasi*. – Hän *on* solistina Popmuseo-biisillä. Niin siistiä, että *tunnemme* jo hänet! Ja *katsokaa*, meidän luokan paikka *on* ihan hänen vieressään tuolla edessä!

Suurkuoro *oli* valtava. Tuhansia lapsia *lauloi* opettajiensa kanssa kuoron puolella ja tuhansia vanhempia, sukulaisia ja kaupunkilaisia *istui* ja *seisoi* kentän täydeltä katsomossa. Mummo, äiti, kaksoset sekä joitakin muitakin vanhempia *oli tullut* vahingossa istumaan kuoron puolelle. *Yritin osoittaa* opettajalle, että heidät *tulisi ohjata* muualle, mutta opettaja *sanoi*, että he *saisivat istua* paikoillaan. Myös kuvaajat televisiosta ja kaupunginjohtaja sekä koulutusjohtaja *olivat tulleet* paikalle. Johtajat *olivat* juhlallisesti *pukeutuneita* ja *vilkuttivat* meille lapsille iloisesti.

luovuttaa, palata, kuulla, olla nimetty (jonkun mukaan), kiitellä, sanoa, haastatella, matkustaa, ehtiä, pysähtyä, miettiä, tajuta, loppua, hajota, siirtyä, jäädä, mennä, aloittaa, lopettaa, palauttaa, huomata, tuntea, katsoa, laulaa, istua, seisoa, tulla, yrittää, ohjata, saada, tulla, olla pukeutunut, vilkuttaa, alkaa, tapahtua, kuuluttaa, pyytää, voida kuvitella, nähdä, kiittää, ojentaa, taputtaa, avata, todeta, hymyillä, kajauttaa, selittää, tarkoittaa, tehdä, touhottaa, halailla, nolottaa, saapua, haluta, arvella

Sitten *alkoi tapahtua* ihan kummia! Kesken ohjelman juontaja *kuulutti* minun, Adrianan, Tomin, Zamzamin ja Taran nimet ja *pyysi* meitä *tulemaan* eteen. Ja *voitteko kuvitella*, koko suurkuoro *kuuli* ja *näki*, kun kaupunginjohtaja ja koulutusjohtaja *kiittivät* meitä merkittävän arvoituksen ratkaisemisesta ja kaupungin taidemuseon kokoelman kartuttamisesta. Sitten he *ojensivat* meille koko kuoron *taputtaessa* upeat kunniakirjat. Sen jälkeen *lauloimme* vielä Karjalaisten laulun.

Suomen suvi *oli avattu* ja kesäloma *alkaisi* huomenna.

– "Lopussa kiitos *seisoo*", opettaja *totesi* ylpeästi ja *taputti* meitä olkapäälle. Mummo ja äiti *hymyilivät* onnellisina.

– "Khto siie dobro, toi pozhne vdiašnist", mummo *kajautti* reippaalla äänellä.

Selitin opettajalle, että mummon ukrainalainen sanonta *tarkoitti* melkein samaa kuin hänen sanontansa eli "ihminen joka *tekee* jotain hyvää, *saa* lopussa kiitokset". Opettaja ja mummo *hymyilivät* toisilleen. He *tunsivat* selvästikin jonkinlaista sukulaissieluisuutta keskenään.

– Voi kullanmurut, miten te *olettekaan olleet* neuvokkaita, äiti *touhotti* ja *halaili* meitä kaikkia.

Vähäsen minua *nolotti* se halailu. Toimittajakin *saapui* valokuvaajan kanssa, ja sitten he *halusivat* meidän kertovan suunnilleen koko seikkailun uusiksi aina sieltä El Niñon kaivamishetkestä alkaen. Adriana *arveli* lopuksi, että meistä *tulee* nyt kuuluisuuksia. *Olihan* tämä aikamoista!

EDESSÄ

KUNNIAKIRJA

VALOKUVAAJA

KUORO

Seuraavana aamuna sanomalehdessä *oli* koko mitalitarinamme ja kuvia meistä kaikista. Todistuksen saaminen *ei* enää *jännittänyt* oikeastaan ollenkaan sen kaiken touhun ja tohinan jälkeen. *Olimme oppineet* paljon sanoja, sanontoja ja niitä sananlaskujakin opettajan sananlaskurakkauden takia. Tärkein oppimamme asia *oli* varmasti kuitenkin yhteistyön merkityksen *oivaltaminen*. *Kiittelimme* opettajaa ja apuopettajaa VALO-vuodesta. Ja se kevätjuhlaesitys! Se *meni* oikein upeasti, ja *saimme* paljon kiitosta ansiokkaasta roolitulkinnasta.

Matkalla kotiin *aloimme suunnitella* kesälomaa.

– Minä *aion matkustaa* uudestaan Helsinkiin, Zamzam *aloitti*.
– *Haluan nähdä* observatorion ja *vierailla* kaikissa nähtävyyksissä, joissa emme *ehtineet käydä*.

– Linnanmäelle tai johonkin muuhun huvipuistoon *on* pakko *päästä*, *toitotti* Tom suureen ääneen kaikille.

– Ja *olen* tänä kesänä niin pitkä, että *pääsen* kaikkiin laitteisiin.

– Minä *aion maata* rannalla, *uida* ja *syödä* ainakin litran jäätelöä joka päivä, *ilmoitti* Tara.

– Minäpä *osallistun* teatterileirille heti ensimmäisellä lomaviikolla ja *esiinnyn* kesäteatterissa pikkuleijonan roolissa, Adriana *innostui kertomaan*. – Entäs sinä, Matviy? Mitkä *ovat* sinun tärkeimmät lomasuunnitelmasi?

– *Matkustamme* mummon kanssa Puolaan *tapaamaan* serkkujani. Ja *aion lukea* kaikkien sadepäivien aikana kirjoja. Ehkä myös *kirjoitan* meidän tarinamme muistiin, jotta *voimme palata* näihin viimeisten viikkojen seikkailuihin milloin vain.

– "Rohkea rokan *syö*", *tuumi* Pat. – Sinulta Matviy *ei* sisua eikä rohkeutta *puutu*, joten varmasti tuo *onnistuu* ihan "*heittämällä*".

Ensin kuitenkin *lähdimme* rannalle yhtenä onnellisena joukkona.

– Minä *aion* nyt *mennä* uimaan, *huusi* Tom. – *Tulkaa* kaikki mukaan!

jännittää, oppia, oivaltaa, kiitellä, mennä, saada, alkaa suunnitella, aikoa, matkustaa, aloittaa, haluta, vierailla, ehtiä, päästä, toitottaa, maata, uida, syödä, ilmoittaa, osallistua, esiintyä, innostua, kertoa, tavata, lukea, kirjoittaa, voida, palata, puuttua, onnistua, heittää, lähteä, huutaa, tulla, tuumia

SANOMALEHTI

TODISTUS

LYHYT-PITKÄ

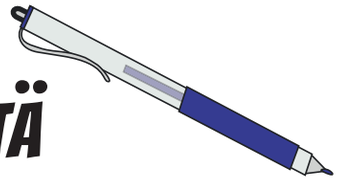

RANTA

SADE

TEKIJÖISTÄ

MARIA PIKKARAINEN on koulutukseltaan erityisluokanopettaja, kasvatustieteen maisteri ja teatteripedagogi. Hän on opiskellut erityisluokanopettajaksi Joensuun yliopistossa ja teatterikasvatusta sekä monikielisten oppilaiden opetusta Readingin yliopistossa Englannissa. Pikkarainen työskentelee kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen palvelupäällikkönä Joensuun kaupungilla ja on aiemmin toiminut useiden vuosien ajan valmistavan opetuksen opettajana. Opetushallituksen POIJU- ja KETTINKI-verkostot sekä yhteistyö erityisesti opetusneuvos Katri Kuukan kanssa on mahdollistanut monia yhteistyössä toteutettuja kielitietoisia työpajoja, koulutuksia ja materiaaleja. Pikkarainen opettaa ja ohjaa Joensuussa monikielistä teatteriryhmää ja käyttää teatterikasvatusta osana työtään myös kouluttajana ja materiaalien tekijänä. Pikkaraiselta ja työryhmältä on ilmestynyt aiemmin *Matroskinin työkalupakki, opas monikulttuurisuuskasvatukseen* sekä useita digitaalisia opetusmateriaaleja. Tällä hetkellä hän työstää käsikirjoittamaansa ja ohjaamaansa *Missä on kotisi, Winston* -elokuvaan liittyvää draamakasvatusmateriaalia.

SANNA KAARI on koulutukseltaan lastentarhanopettaja, erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen maisteri. Hän on opiskellut Joensuun yliopistossa ja työskennellyt varhaiskasvattajana, S2-opettajana sekä valmistavan opetuksen opettajana. Kaari on tehnyt pitkän työuran maahanmuuttajaopetuksen parissa sekä toiminut Joensuussa uusien opettajien perehdyttäjänä ja kouluttajana. Hän on ollut kehittämässä useita monikulttuurisuuskasvatuksen materiaaleja, mm. useammalla paikkakunnalla käyttöön otettuja varhaiskasvatuksen sanastomatkalaukkuja monikielisten lasten opetukseen. Kaari on myös ollut suunnittelemassa suosittua *Pakko lähteä* -museonäyttelyä sekä siihen liittyvää elämyksellistä opetuskokonaisuutta. Tällä hetkellä Kaari toimii alakoulun valmistavan opetuksen opettajana. Hän on kehittänyt yhdessä työparinsa kanssa Joensuun valmistavan opetuksen vuosikellon sekä työstää parhaillaan työryhmässä joensuulaista mallia valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden kielitaidon arvioimiseen ja tuen kehittämiseen.

MARIIA FEDULOVA oli Petroskoista kotoisin oleva kuvataiteilija, kuvataiteen opettaja ja graafisen suunnittelun ammattilainen. Hän oli työskennellyt Petroskoissa erilaisten taideprojektien ja kirjakuvituksien parissa. Suomeen muutettuaan hän oli useampaan kertaan harjoittelussa ja myöhemmin työssä Joensuun kaupungin kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen erilaisissa taideprojekteissa. Fedulova toteutti Joensuussa teatteriesitysten lavastuksia, käsiohjelmia, draaman ja historian opetuksen kuvamalleja, monenlaisia kuvitustehtäviä sekä opetti taideleireillä lavastemaalausta. Hän työskenteli *Mahdollisuuksien matkalaukut* -kokonaisuuden materiaalien kuvituksen parissa kevääseen 2025 asti, jolloin hän menehtyi vakavaan sairauteen.

Mahdollisuuksien matkalaukut

Mahdollisuuksien matkalaukut on JJoensuun kaupungin kieli-ja kulttuuriryhmien opetuksen Youtube-kanava ja materiaalipankki. Kanavalta löytyy paljon maksutonta materiaalia valmistavan opetuksen, suomen kielen opetuksen ja kielitietoisen opetuksen käyttöön. Tarinakirjan eri aukeamiin löytyy kanavalta omat opetusvideot. Sanastokokonaisuus sisältää valmistavan opetuksen laajennetun kuvasanaston sekä oppilaan omat sivut, joille hän voi täydentää oppimansa sanat. Sanasto sisältää yhteensä 70 aihepiiriä ja yli 500 sanaa. Tarinakirjan hahmot seikkailevat myös Oppilaan työkirjassa, jonka ohessa on myös opettajalle tarkoitetut opesivut.

Materiaaliin on valmistumassa myös animaatiosarja, josta löytyvät kaikki tarina- ja tehtäväkirjan henkilöt. Animaatiot ovat kestoltaan muutamia minuutteja, ja ne soveltuvat itsenäisesti käytettäviksi tai virittelynä tarina- ja tehtäväkirjan kappaleisiin.

TÄSTÄ YOUTUBEEN

TAI INSTAGRAMIIN

TERVETULOA JOENSUUHUN -VIDEO

VIERAILLAAN HELSINGISSÄ -VIDEO

KURKKAA TÄÄLTÄ VIDEOITA SANONNOISTA JA NIIDEN SELITYKSISTÄ!

HAASTATTELUT

Lukutaito-ohjelma ja Lukeva koulu

Opetushallituksessa toimiva Lukutaito-ohjelma toimeenpanee Kansallisen lukutaitostrategian 2030 suuntaviivoja. Lukutaito-ohjelma tukee kaikenikäisten lukemista ja lukutaitoa varhaiskasvatukseen, kouluille ja kuntiin suunnattujen osaohjelmien kautta sekä jakaa valtionavustuksia lukutaitotyöhön.

Lukeva koulu -osaohjelma tukee opettajia ja koko koulun henkilöstöä lukutaitoa ja lukuinnostusta tukevan toimintakulttuurin luomisessa. Ohjelma tarjoaa työkaluja koulun lukutaitotyön suunnitteluun ja seurantaan, lukutaitoaiheisia koulutuksia, materiaaleja ja työtapoja monilukutaidon vahvistamiseen.

www.oph.fi/lukutaito-ohjelma

www.oph.fi/lukeva-koulu

P.S. MUISTAKAA LÄHETTÄÄ MINULLE LÖYTÄMIÄNNE SANANLASKUJA JA NIIHIN LIITTYVIÄ TARINOITANNE!

Postia voi lähettää IG-tilillemme:
@kiekujoensuu
tai sähköpostiimme:
mitalinarvoitus@gmail.com

J•ENSUU

KIEKU
J•ENSUU

OPETUSHALLITUS RAHOITTAA HANKETTA

Lukutaito-ohjelma
Lukeva koulu